

תנ"ך ממלכתי

כללי

1. בחינת הבגרות בתנ"ך בהיקף של 2 יחידות לימוד נמנית עם **בחינת החובה**.
במועד חורף תשע"ז ובמועד קיץ תשע"ז, תהיינה שתי אפשרויות להיבחן בבחינת הבגרות.
אפשרויות ההיבחנות השונות תלויות בתאריך פתיחת תיק הנבחן בשלוחות האקסטריניות.

להלן אפשרויות ההיבחנות:

- שאלון 136 - מבוסס על תכנית הלימודים החדשה המעודכנת.
- שאלונים 1281, 1282 – מבוססים על תכנית רפורמת הלמידה המשמעותית.
- על פי תכנית זו, בחינת הבגרות בתנ"ך בהיקף 2 יח"ל תחולק לשני שאלונים: שאלון יחידת 70% ושאלון יחידת 30%.

לעולים חדשים:

- שאלון 140 (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי) – מבוסס על תכנית הלימודים החדשה המעודכנת.
- שאלון 1284 - 70%, 1272 30% (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי) - מבוססים על תכנית רפורמת הלמידה המשמעותית.

2. יחידות מורחבות:

הבחינה בתנ"ך ברמה המוגברת היא בהיקף של 5 יחידות לימוד. הבחינה מורכבת משני שאלונים, בנוסף לבחינת החובה בהיקף של שתי יחידות לימוד.
להלן שאלוני היחידות ברמה המוגברת:

- יחידת המגילות שאלון 1381
- יחידת נשים ומנהיגות במקרא שאלון 1382

3. הבחינות בתנ"ך ברמה המוגברת נערכות רק במועדי הקיץ. תלמיד הבוחר להרחיב בלימודי התנ"ך, יכול להיבחן ב 3 היחידות הנוספות באותו היום.
המלצתנו לנבחן המשלים את כל 5 יחידות הלימוד, היא להיבחן במועד החורף בשתי יחידות הלימוד, ובמועד הקיץ להיבחן ביחידות ההרחבה.

4. בבחינה, על כל חלקיה ובכל הרמות, יוכל הנבחן להשתמש בספר תנ"ך בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום לועזי כלשהו.
בבחינת הבגרות לעולים חדשים יוכל הנבחן להשתמש במילון עברית – שפת-אם/שפת-אם-עברית, בספר תנ"ך עם תרגום לועזי כלשהו, אך בלי פירושים ובלי תוספות. ניתן לעיין גם [בזכויות של תלמידים עולים ותושבים חוזרים הנבחנים בבחינות הבגרות](#).

5. כתובת אתר תנ"ך ממלכתי:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITS/tochniyot_limudim/MikraMam

6. מבנה הדעת של המקצוע

- א. המקרא הוא המורשת התרבותית-ההיסטורית המשותפת לעם ישראל לדורותיו והתשתית לזהות היהודית.
- ב. ספרות המקרא היא מקור השראה לתרבות היהודית והכללית מהיווצרותה ועד היום הזה.
- ג. המקרא הוא ספרות עתיקה הנושאת את הבשורה של האמונה באל אחד.
- ד. במרכז עולמו של המקרא מצוי הקשר בין אלוהים, עם ישראל וארץ ישראל.
- ה. בספרות המקרא בא לידי ביטוי עיצוב הזיכרון הקיבוצי של עם ישראל.
- ו. ספרות המקרא נתגבשה במשך תקופה ארוכה, מתקופת המלוכה ועד התקופה ההלניסטית. היא מכילה גם מסורות שעניינן תקופות קדומות יותר.
- ז. ספרות המקרא התגבשה תוך שיח עם התרבויות שסבבו אותה.
- ח. משהועלתה ספרות המקרא על הכתב היא נמסרה מדור לדור, ועל כן חלות עליה כל התופעות של מסירת הנוסח על ידי בני אדם.
- ט. המקרא הוא ספר מגוון מבחינה לשונית, ספרותית ורעיונית. על אותו נושא עשויות להופיע בו דעות שונות המשקפות תקופות וחוגים חברתיים ורעיוניים שונים.
- י. הספרות המקראית מורכבת מסוגות שונות: היסטוריוגרפיה, חוק, נבואה, חכמה ומזמורים.

7. מטרות של לימוד המקרא

בחוק החינוך הממלכתי נקבע כי אחת ממטרות החינוך הממלכתי היא להשתית את החינוך במדינת ישראל על ערכי תרבות ישראל. תכנית הלימודים במקרא לבית הספר הממלכתי מבוססת על ההכרה, כי המקרא על ריבוי הפנים שבו הוא מרכיב מרכזי במכנה המשותף התרבותי לכל עם ישראל לדורותיו. מטרת התכנית, עקרונותיה ותוכני הלימוד שבה נקבעו על בסיס הכרה זו.

להלן מטרות העל:

ידיעת המסופר במקרא והכרת התפישות הקיימות בו על ראשית העולם והאנושות ועל קורות עם ישראל למן תקופת האבות ועד שיבת ציון.

כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים

- לדעת מה מסופר במקרא על היווצרות האנושות והעם ועל מקומו של עם ישראל בין העמים, ולהכיר את גישות המחקר לנושאים אלה.
- לדעת מה מסופר בספרי המקרא השונים על תולדות עם ישראל, על מאבקים פנימיים וחיצוניים, על מצבים של שגשוג ודעיכה וכן על סיבותיהם ותוצאותיהם. נושאים אלה יילמדו וינתחו על פי המקרא וחקרו.
- להכיר דמויות בתולדות העם דוגמת האבות והאמהות, נביאים, שופטים, מלכים ודמויות נוספות, ולבחון אותן.

יצירת מודעות לאופיו של המקרא כמייצג מגוון של אמונות ודעות במורשת ישראל כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים

- לראות במקרא ספר המכיל יצירות שונות המייצגות השקפות שונות שאינה מהווה תמונה חד-צדדית של המציאות.
- ללמוד ולהכיר אמונות ודעות בספרות המקרא לסוגיה ואת ביטוייהן וגלגוליהן השונים (למשל: האמונה באל אחד; מקומו של האדם בעולם; תורת הגמול).

טיפול היכולת להתמודד עם ריבוי דעות ועם ערכים שחלקם דינאמיים משתנים כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים

- להבין כי ריבוי דעות וערכים משתנים במקרא נובע מן האופי האנושי ומהשתנות העיתים.
- להבין את הזיקה הקיימת בין דעות וערכים לבין הנסיבות ההיסטוריות שבהן הם נוצרים.
- להכיר את המקרא כספרות שאינה מעלימה ומטשטשת חולשות אנוש.
- לנקוט עמדה מנומקת ומבוססת כלפי ערכים, תפיסות עולם ודמויות במקרא.

הכרת החברה המקראית, תרבותה וזיקתה לתרבויות המזרח הקדום כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים

- להכיר את החברה המקראית ואת השינויים שחלו בה מבחינת מבנה המשפחה והשבט, הממלכה ומוסדותיה, החוק והמנהג.
- להכיר את מרכיבי התרבות החומרית וחיי היום-יום בתחומים השונים של החיים (כגון: כלכלה, מגורים, כלי פולחן, אמצעי לחימה).
- להשוות את החברה המקראית ומרכיבי תרבותה (כגון: מיתוס, פולחן, חוק) לתרבויות במזרח הקדום כדי לעמוד על הצד השווה שביניהם, וכן על השונה והמיוחד את עם ישראל.

הבנת מקומה של ארץ ישראל בספרות המקרא, הכרת אתריה, נופיה ועולם החי והצומח שבה, והבנת הזיקה שבין העם לארצו כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים

- להכיר כי הזיקה של עם ישראל לארץ ישראל, היא אחד המסרים המרכזיים של ספרות המקרא.
- לדעת שארץ ישראל וגבולותיה במקרא משתנים בנסיבות היסטוריות מתחלפות ולאור השקפות עולם שונות.
- להכיר את מפות הארץ בתקופות שונות (כגון: החלוקה לשבטים, גבולות ממלכות ישראל ויהודה) ואת הבעיות הכרוכות בזיהוי אתרים המוזכרים במקרא.
- להכיר אתרים היסטוריים שונים מתקופת המקרא, ואתרים שהמסורת המאוחרת קישרה אותם עם המסופר במקרא.

- לגלות את הקשר שבין נופי הארץ לשפת המקרא על דימוייה.
- לדעת כי ממצאים ארכאולוגיים תורמים לעתים לאימות התיאור המקראי ומסייעים להבנת מגמות הכתובים.

הכרת סוגות בספרות המקרא, דרכי עיצובן ותורמתן להבעת מסריה

כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים

- לדעת מהן הסוגות שהשימוש בהן רווח בספרות המקרא (היסטוריוגרפיה, חוק, נבואה, מזמורים וחכמה), מאפייניהן ומטרות השימוש בהן.
- להכיר אמצעי עיצוב המשמשים בספרות המקרא לסוגיה (כגון: דגמים, תקבולות, דרכי הסיפור, חזרות, דימויים, מטפורות, אנלוגיות, מילים מנחות).
- לגלות את הקשר הקיים בין הסוגות הספרותיות, האמצעים הספרותיים והמסרים הרעיוניים.
- לחשוף את הזיקה הקיימת בין יחידה ספרותית לבין הקשריה הקרובים והרחוקים
- להבין את מגמות עורכי המקרא ודרכיהן.

פיתוח מיומנויות הנדרשות לעיון עצמאי במקרא ולהבנת הכתוב על משמעויותיו

כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים

- להכיר את מבנה הספר כולו על חלוקותיו (תנ"ך, סדר הספרים, חלוקה לפרשיות, לפרקים ולפסוקים) וכן את טעמי המקרא הבסיסיים, המלמדים על חלוקת הפסוק ועל קריאתו הנכונה.
- לדעת כי המקרא הוא טקסט שהועבר מדור לדור ובמהלך מסירתו חלו בו תופעות הכרוכות במסירת נוסח (למשל: קרי וכתב, שיכול אותיות).
- להכיר את לשון המקרא כרובד קדום של העברית (אוצר מילים, תחביר).
- להכיר את הפרשנות המסורתית והביקורתית (כגון: פרשנות פנים-מקראית, חז"ל, ימי הביניים ועד פרשנות חדשה) ואת אופיה לדורותיה ולשיטותיה (כגון: פשט ודרש, ביקורת המקרא), ולדעת להיעזר בה.
- לדעת להשתמש באמצעי עזר שונים, מודפסים וממוחשבים, כמו קונקורדנציות, מילונים, אנציקלופדיות ומפות.

הכרת חשיבותו של המקרא בהתפתחות המורשת התרבותית, היהודית, הישראלית והכללית

כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים

- להכיר בחשיבות המקרא כתשתית לספרות שהתפתחה בעקבותיו (כגון: ספרות חיצונית, ספרות חז"ל, הספרות העברית החדשה).
- להכיר את השפעתו של המקרא על עיצוב הזהות היהודית והישראלית.
- להכיר את השפעתו של המקרא על הדתות המונותאיסטיות האחרות ועל תרבותן
- להכיר את דרכי העיצוב של מוטיבים ומסרים מקראיים בתחומים שונים כגון: מוסיקה, קולנוע, ספרות ואמנות

8. תאריכים שיש לשלב בלמידה ולדעת בהקשרם:

928 לפנה"ס - פילוג הממלכה המאוחדת ליהודה ולישראל

722/1 לפנה"ס - חורבן ממלכת ישראל בידי מלך אשור

701 לפנה"ס - מסע סנחריב ליהודה והמצור על ירושלים

622/1 לפנה"ס - הרפורמה של יאשיהו

597 לפנה"ס - גלות יהויכין והאצולה מיהודה לבבל.

586 לפנה"ס - חורבן ירושלים והמקדש וגלות יהודה לבבל על-ידי נבוכדנצר-סוף תקופת

בית ראשון

538 לפנה"ס - הצהרת כורש

9. תאריכים שיש לשלב בלמידה בבחינת הבגרות לעולים חדשים:

על העולים להכיר חמישה תאריכים יסוד בהיסטוריה של תקופת המקרא: הפילוג (928 לפנה"ס),

חורבן ישראל (721/2 לפנה"ס), גלות יהויכין (597 לפנה"ס), חורבן יהודה

(586 לפנה"ס), הצהרת כורש (538/7 לפנה"ס)

כמו כן על העולים להכיר את טעמי המקרא: אתנחתא וסוף פסוק.

10. נקודות להדגשה בלימודי התנ"ך לקראת בחינת הבגרות

הנבחן יידרש להראות יכולת התמודדות עם הטקסט המקראי, הבנה של מילים ותוכן, של רעיונות מרכזיים, של מסרים, ושל צירופי מילים בהקשרם. הנבחן יצטרך לדעת לאפיין דמויות, להסיק מסקנות וכן ליישם כישורי חשיבה ברמות השונות. כמו-כן תידרש ידיעה והבנה בספרות המקרא למגוון אפיוניה: תכניה, סוגיה, סגנונה, צורתה, אמצעיה ומושגיה הספרותיים.

נושאי הלימוד לבחינה בתנ"ך

2 יחידות לימוד – שאלון מספר 136

(על-פי תכנית הלימודים החדשה המעודכנת)

נושאי הלימוד לחורף תשע"ז ולקיץ תשע"ז בלבד (בכפוף לתכנית ההלימה)

מבנה השאלון

בשאלון חמישה פרקים.

- פרק ראשון – ספר בראשית (24 נקודות: 2×12 נקודות)**
בפרק שתי שאלות חובה על ספר בראשית (לכל שאלה – 12 נקודות).
בכל שאלה שלושה סעיפים. סעיף א' הוא חובה ומבין השניים הנותרים יבחר הלומד סעיף אחד.
- פרק שני – היסטוריוגרפיה ונבואה (40 נקודות: 2×20 נקודות)**
בפרק שלוש שאלות ומתוכן יבחר הלומד שתי שאלות (לכל שאלה – 20 נקודות).
בכל שאלה ארבעה סעיפים – סעיף א' הוא חובה ומבין השלושה הנותרים יבחר הלומד שני סעיפים.
- פרק שלישי – נושאי חתך – חובה (18 נקודות: 3×6 נקודות)**
בפרק ארבע שאלות ומתוכן יבחר הלומד שלוש שאלות (לכל שאלה – 6 נקודות).
- פרק רביעי – נושאי חתך – הרחבה (6 נקודות: 1×6 נקודות)**
בפרק ארבע שאלות ומתוכן יבחר הלומד שאלה אחת (לכל שאלה – 6 נקודות).
- פרק חמישי – קטע שלא נלמד (12 נקודות: 3×4 נקודות)**
בפרק ארבע שאלות ומתוכן שאלה אחת היא חובה ומבין השלוש הנותרות יבחר הלומד שתי שאלות (לכל שאלה – 4 נקודות).

ניתן לעיין בשאלון לדוגמה באתר תנך ממלכת: [לחצו כאן](#)

נושאי הלימוד בשאלון 136

תכנית הלימודים כוללת שישה נושאים:

נושא ראשון:	בראשית	חובה
א.	הבריאה וראשית האנושות	
ב.	סיפורי האבות	
נושא שני:	היסטוריוגרפיה ונבואה	חובה
נושא שלישי:	חוק (נושא חתך)	חובה והרחבה
נושא רביעי:	חכמה (נושא חתך)	חובה והרחבה
נושא חמישי:	נביאי אמת ונביאי שקר (נושא חתך)	חובה והרחבה
נושא שישי:	תגובות לחורבן ושיבת ציון (נושא חתך)	חובה והרחבה

הנושאים הראשון והשני הם חובה.

הנושאים השלישי עד השישי כוללים פרקי חובה ופרקי הרחבה, ויש ללמוד אותם כמפורט להלן:

א. יש ללמוד את פרקי החובה בכל ארבעת הנושאים.

ב. יש ללמוד את פרקי ההרחבה בשניים* מבין הנושאים:

– בנושא חוק או בנושא חכמה.

– בנושא נביאי אמת ונביאי שקר או בנושא תגובות לחורבן ושיבת ציון.

* הנבחרים יישאלו על נושא הרחבה אחד, אך אנו ממליצים ללמוד שני נושאי הרחבה על מנת לאפשר לנבחנים בחירה.

מפרט התכנים והמטרות בכל נושא

נושא ראשון: בראשית – הבריאה וראשית האנושות, סיפורי האבות

שימו לב!

בנושא זה כל פרקי הלימוד הם חובה.

א. הבריאה וראשית האנושות

1. המטרות

- הלומדים יכירו את התפיסה של פרק א' בבראשית, שהוא "חלון הראווה" של התנ"ך, על בריאת העולם, על מעמד האדם ותכליתו ביקום ועל מעמד האישה.
- הלומדים ידונו בתפיסות השונות על מעמד הברואים כפי שהן עולות ממסורות הבריאה השונות.

- הלומדים יעמדו על המשמעות של חופש הבחירה של האדם ושל אחריותו האישית למעשיו.
- הלומדים יבחינו בתהליך התפתחות התרבות אל מול ההידרדרות המוסרית של האדם.

2. תכנון הלמידה כשיח בין הכתובים, צירים מארגנים ונושאי חתך

- הכרת מקומו ומעמדו של האדם בספר בראשית אל מול מקומו בספר איוב (למרחיבים בספרות החכמה)
- הבנת הסיפורים בבראשית א' – י"א כסיפורי הכישלונות האנושיים המהווים רקע לבחירה באברהם

3. פרקי הלימוד

בראשית: א', ב', ג', ד', ו' 5–22, י"א 1–9

4. מקורות חוץ-מקראיים

סיפור הבריאה הבבלי – אנומה אליש
 לוח רביעי, שורות 93–104, 129–140 – הריגת תיאמת ובריאת העולם מגופה
 לוח שישי, שורות 5–8, 29–34 – בריאת האדם

5. ניבים, ביטויים וקטעי פסוקים לבקיאות

תהו וָבהו	בראשית: א' 2
וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב	בראשית: א' 10
פָּרוּ וָרבוּ	בראשית: א' 22
בְּצֶלֶם אֱלֹהִים	בראשית: א' 27
עֶזְרָךְ כִּנְגְדוֹ.	בראשית: ב' 18
עֵצִים מִעֵצֵי וּבֶשֶׂר מִבֶּשֶׂר	בראשית: ב' 23
עָלָה תְּאֵנָה	בראשית: ג' 7
אֵינָה.	בראשית: ג' 9
בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֹאכַל לֶחֶם כִּי-עֹפֵר אֶתָּה וְאֵל-עֹפֵר תֵּשׁוּב	בראשית: ג' 19
וַיִּפְּלוּ פָּנָיו	בראשית: ד' 5

בראשית: ד' 7	לִפְתַּח חֲטָאת רֵיבֹץ
בראשית: ד' 9	הַשְּׁמֵר אָחִי אֲנֹכִי
בראשית: ד' 10	קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן-הָאָדָמָה
בראשית: ד' 12	נָע וָנָד
בראשית: ד' 13	גָּדוֹל עֹנֵי מְנַשָּׂא.
בראשית: ד' 15	וַיִּשֶׂם ה' לְקִיָּן אוֹת (אוֹת קִיָּן)
בראשית: ו' 5	יִצְרַח מִחֲשֹׁבֶת לִבּוֹ רַק רַע כָּל-הַיּוֹם
בראשית: ו' 6	וַיִּתְעַצֵּב אֶל-לִבּוֹ
בראשית: י"א 1	שָׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחֵדִים
בראשית: י"א 3	אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ
בראשית: י"א 4	עִיר וּמִגְדָּל וְרֵאשׁוֹ בְּשֵׁמִים וּנְעֻשָׂה-לָנוּ שֵׁם

ב. סיפורי האבות

1. המטרות

- הלומדים יבינו כי הקשר בין עם ישראל לארצו מושתת על ההבטחה האלוהית לאבות לתת לזרעם את הארץ.
- הלומדים יבחנו את דמויותיהם של האבות והאימהות, המוצגות בסיפור באופן מורכב.
- הלומדים יבחנו את המורכבות של מערכות היחסים שבתוך משפחת האבות.

2. פרקי הלימוד

בראשית: י"א 26–32, י"ב, ט"ו, ט"ז, י"ח, כ"ב 1–19, כ"ה 19–34, כ"ז, כ"ט, ל' 25–26, ל"ב 22–32.

3. ניבים, ביטויים וקטעי פסוקים לביקאות

בראשית: י"ב 1	לך-לך
בראשית: י"ב 5	הנפש אשר-עשו
בראשית: ט"ז 5	חמסי עליך ישפט ה' ביני וביניך
בראשית: ט"ז 6	עשי-לה הטוב בעיניך
בראשית: ט"ז 12	פרא אדם ידו בכל יד כל בו
בראשית: י"ח 5	פת-לחם
בראשית: י"ח 10	קעת חיה
בראשית: י"ח 11	באים בימים
בראשית: י"ח 12	אחרי בלתי היתה-לי עדנה
בראשית: י"ח 21	הכצעקתה
בראשית: י"ח 25	השפט כל-הארץ לא יעשה משפט ?!
בראשית: י"ח 27	ואנכי עפר ואפר
בראשית: כ"ב 7	ואיה השנה לעלה
בראשית: כ"ב 8	וילכו שניהם יחדו
בראשית: כ"ב 12	אל-תשלח ידך אל-הנער
בראשית: כ"ב 17	ככובי השמים וכחול אשר על-שפת הים
בראשית: כ"ה 23	ורב יעבד צעיר
בראשית: כ"ה 27	איש ידע ציד איש שדה איש תם ישב אהלים
בראשית: כ"ה 30	הלעיטני נא מן-האדם האדם הזה
בראשית: כ"ה 34	[מכירת בכורה] נזיד עדשים
בראשית: כ"ז 1	ותכהיני עיניו
בראשית: כ"ז 13	עלי קללתך בני
בראשית: כ"ז 22	הקל קול יעקב והידיים ידי עשו
בראשית: כ"ז 40	ועל-חרבך תחיה ופרקת עלו מעל צוארך

בראשית: כ"ז 46	קָצַתִּי בְחַיִּי לְמָה לִּי חַיִּים.
בראשית: כ"ח 12	וְרֵאשׁוּ מִגֵּיעַ הַשְּׂמִימָה
בראשית: כ"ט 18	בְּרַחֵל בְּתֶרֶךְ הַקֶּטְנָה
בראשית: כ"ט 20	וַיְהִי בְעֵינָיו כְּיָמִים אֶחָדִים
בראשית: כ"ט 26	לֹא-יַעֲשֶׂה כֵן בְּמִקְוָמוֹ
בראשית: ל"ב 26	לֹא יָכַל לוֹ

נושא שני: היסטוריוגרפיה ונבואה

שימו לב!

בנושא זה כל פרקי הלימוד הם חובה.

1. המטרות

א. כתובים הנלמדים במלכים

- הלומדים יעמדו על השבר במלכות שלמה, כפי שמציירו ההיסטוריוגרף.
- הלומדים יכירו את ההסברים השונים לפילוג הממלכה, ואת התפיסות של הכותבים השונים.
- הלומדים ידעו למקם על המפה את ממלכת יהודה, ממלכת ישראל והעמים הסובבים אותן.
- הלומדים יבינו את אחריות המלך לגורל העם (לפי השקפתו של ספר מלכים).
- הלומדים יכירו את תפיסת הגמול האופיינית לספר מלכים.
- הלומדים יכירו את מורכבות תפקיד הנביא דרך סיפורי אליהו ואת ייחודו של נביא זה.
- הלומדים יכירו בסיבות השונות לחורבן ממלכות ישראל, כפי שהן נמסרות הן מפי ההיסטוריוגרף והן מפי נביאי התקופה.
- הלומדים יכירו את הרפורמה של יאשיהו, משמעותה והשלכותיה מבחינה דתית ומדינית.
- הלומדים יכירו את השיח על תורת הגמול כפי שהוא בא לידי ביטוי בחלקי המקרא השונים.

ב. כתובים הנלמדים בעמוס, בישעיה וברמיה על רקע הכתוב במלכים ב'

- הלומדים יכירו את החידוש שבתפיסת הנביאים את הפולחן ביחס למוסר.

- הלומדים יבינו את דברי הנביאים על רקע האירועים ההיסטוריים – מסע סנחריב (ישעיה א') וגלות יהויכין (בלימוד העימות בין ירמיה לחנניה בירמיה כ"ח הנלמד בנושא נביאי אמת ושקר).
- הלומדים יכירו את הפרימט המוסרי בדברי עמוס, ישעיה וירמיה הן כהצגת גישה שונה מגישת ההיסטוריוגרף בספר מלכים, והן כהכנה לעמדת נביאי בית שני הרואים בבניית המקדש את הפתרון האולטימטיבי לתחלואי תקופתם (חגי א').

2. הצעה לתכנון הלמידה כשיח בין הכתובים, צירים מארגנים ונושאי חתך

- הכרת הכתובים השונים העוסקים בסיבות לחורבן ישראל:
  - משברי מנהיגות המתוארים במלכים ב' ט"ו ואינם מוצגים מפורשות כסיבה לחורבן ממלכת הצפון
  - סיבות ריאל-פוליטיות הזכות למקום מועט יחסית במלכים ב' י"ז
  - סיבות דתיות ופולחניות המקבלות משקל רב בנאום ההיסטוריוגרף
  - סיבות הקשורות לצדק חברתי ולעוולות חברתיות שעליהן מתריע עמוס
- הכרת תפיסות הגמול השונות כפי שהן באות לידי ביטוי בספר מלכים, בעיקר בהצגת חטאי מנשה כסיבה מרכזית לחורבן, אל מול ספר דברי הימים הנוקט בגישה שונה
- הכרת תקופת יאשיהו וההערכה של בעל ספר מלכים כלפיו על רקע התפיסה הדויטרונמיסטית של ריכוז הפולחן (דברים י"ב).
- הכרת העמדה הביקורתית אל מול הגישה המסורתית בסיפור מציאת ספר התורה (מלכים ב', כ"ב)
- הכרת הפרימט המוסרי בדברי עמוס, ישעיה וירמיה הן כהצגת גישה שונה מגישת ההיסטוריוגרף בספר מלכים, והן כהכנה לעמדת נביאי בית שני הרואים בבניית המקדש את הפתרון האולטימטיבי לתחלואי תקופתם (חגי א')
- הכרת נבואת שבעים השנה של ירמיה כרקע לנבואת חגי ולהצהרת כורש הנתפסת בספר עזרא כהגשמתה
- הבנת דברי הנביאים על רקע האירועים ההיסטוריים – מסע סנחריב (ישעיה א') וגלות יהויכין (בלימוד העימות בין ירמיה לחנניה בירמיה כ"ח הנלמד בנושא נביאי אמת ושקר)
- הבנת הקושי לקבל את דברי הנבואה החמורים של ירמיה לאור הצלת ירושלים בימי סנחריב (ירמיה ז' וכן פרק כ"ו עבור המרחיבים בנושא נביאי אמת ושקר)

3. פרקי הלימוד

• פרקי הלימוד בהיסטוריוגרפיה

- א. מלכים א': י' 13–1, י"א 13–1, י"ב 26–43, י"ג 23–33, י"ד, י"ה, י"ו, י"ז, י"ח, י"ט, כ"א
- ב. מלכים ב': ט"ו 1–31, י"ז, י"ח, י"ט 35–37, כ"א, כ"ב, כ"ג 1–14, 25–30, כ"ד 8–20, כ"ה

- ג. דברי הימים ב': ל"ג 1–20 (יילמד בזיקה למלכים ב' פרק כ"א)
- ד. דברים: י"ב 1–12, ט"ז 21–22 (הפרקים יילמדו בהקשר לרפורמה של יאשיהו)

• מקורות חוץ-מקראיים בהיסטוריוגרפיה

- מסע סנחריב – יילמד בזיקה למלכים ב' י"ח:
- א. מסע סנחריב נגד יהודה: המסע השלישי של סנחריב ב"מנסרת המכון המזרחי בשיקגו, שורות 18–49, הודפס בעולם התנ"ך, כרך מלכים ב', עמ' 157, סעיף 4, או: מתוך מ' כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל: מאות ט'–ו' לפסה"נ, ירושלים, תשס"ד, עמ' 79–80.
- ב. תבליט מארמונו של סנחריב המתאר את הקרב על העיר לכיש מן הארמון של סנחריב, מתוך: עולם התנ"ך, מלכים ב' עמ' 158–165.

• פרקי הלימוד בנבואה

- א. עמוס: א' 1–2, ד' 1–11, ה' 21–27 (מומלץ ללמוד בזיקה לחורבן ישראל)
- ב. ישעיה: א' (מומלץ ללמוד בזיקה למסע סנחריב), ב' 1–4
- ג. ירמיה: א' 1–3, ז' 1–24, כ"ה 1–14, (מומלץ ללמוד בזיקה לחורבן יהודה)

4. ניבים, ביטויים וקטעים לבקיאות

מלכים א'

מלכים א': י' 4	וְלֹא-הָיָה בָּהּ עוֹד רוּחַ
מלכים א': י' 10	לֹא בָּא כְּבֹשֶׁם הַהוּא
מלכים א': י' 13	כִּי־ד הַמֶּלֶךְ
מלכים א': י"א 27	הָרִים יָד בַּמֶּלֶךְ
מלכים א': י"ב 14	אָבִי יִסֶּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים וְאֲנִי אֲיַסֵּר אֶתְכֶם בְּעֵקֶרֶבִים
מלכים א': י"ב 16	מֵה-לְנֹו חֶלֶק בְּדוֹד וְלֹא-נִחְלָה בְּבִן-יִשְׂרָאֵל לְאֶהֱלִיךְ יִשְׂרָאֵל

כד הקמח לא תכלה וצפחת השמן לא תחסר	מלכים א': י"ז 14 . 16
האתה זה עכר ישראל	מלכים א': י"ח 17
עד-מתי אתם פסחים על-שתי הסעפים	מלכים א': י"ח 21
ואין-קול ואין-ענה ואין קשב	מלכים א': י"ח 29
וישנס מתניו	מלכים א': י"ח 46
וישאל את-נפשו למות	מלכים א': י"ט 4
קול דממה דקה	מלכים א': י"ט 12
סר וזערף	מלכים א': כ"א 4
הרצחת וגם-ירשת	מלכים א': כ"א 19

מלכים ב'

קבל-עם	מלכים ב': ט"ו 10
ויקשו את-ערפם	מלכים ב': י"ז 14
על כל-גבעה גבהה ותחת כל-עץ רענן	מלכים ב': י"ז 10
משענת הקנה הרצויץ	מלכים ב': י"ח 21
כל-שמעיו (שמעה) תצלנה שתי אזניו	מלכים ב': כ"א 12
כי באמונה הם עשים	מלכים ב': כ"ב 7
בכל-לבבו ובכל-נפשו ובכל-מאדו	מלכים ב': כ"ג 25

דברי הימים ב'

ויעתר לו וישמע תחנונו	דברי הימים ב': ל"ג 13
-----------------------	-----------------------

דברים

אל-המנוחה ואל-הנחלה	דברים: י"ב 9
אין לו חלק ונחלה אתכם	דברים: י"ב 12

עמוס

פרות הבשן	עמוס: ד' 1
נקיון שנים	עמוס: ד' 6
כאוד מצל משרפה	עמוס: ד' 11
ויגל כמים משפט וצדקה כנחל איתן.	עמוס: ה' 24

ישעיה

ישעיה: א' 2	בָּנִים גְּדֹלְתֵי וְרוֹמְמֵתֵי וְהֵם פָּשְׁעוּ בִּי.
ישעיה: א' 6	מִכַּף-רֶגֶל וְעַד-רֹאשׁ אֵין-בּוֹ מָתֵם
ישעיה: א' 9	כָּסֶדֶם הָיִינוּ
ישעיה: א' 15	יְדִיכֶם דָּמִים מְלֹאוּ
ישעיה: א' 21	אֵיכָה הִיְתֵה לְזוֹנָה קַרְיָה נְאֻמְנָה
ישעיה: ב' 3	כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבַר-ה' מִירוּשָׁלַם
ישעיה: ב' 4	וְכָתַתּוּ חֲרָבוֹתֶם לְאֵתִים וְחֲנִיתוֹתֵיכֶם לְמַזְמְרוֹת לֹא-יִשָּׂא גּוֹי אֶל-גּוֹי חֲרָב וְלֹא-יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה

נושא שלישי ונושא רביעי: "חוק" ו"חכמה"

שימו לב!

נושאים אלה כוללים פרקי חובה ופרקי הרחבה.

1. המטרות

א. כתובים הנלמדים בנושא החוק

- הלומדים יבינו את חשיבותה של מערכת חוק ומשפט בחברה מתוקנת.
- הלומדים יעמדו על היחס בין מערכת החוקים לבין המציאות החברתית המשתקפת בהם.
- הלומדים יעמדו על הדומה והשונה בין קבצי החוקים השונים שבתורה ועל הזיקות ביניהם (בפרקי ההרחבה).
- הלומדים יקיימו שיח על המקומות בהם הם נפגשים או מתעמתים עם חוקי המקרא.

ב. כתובים הנלמדים בנושא החכמה

- הלומדים יכירו בניסיון בסיפור ראשיתו של איוב ובמשמעותו.
- הלומדים יעסקו בתפיסות הגמול השונות המובעות בספר (בפרקי ההרחבה).
- הלומדים ידונו במשמעותו של מענה אלוהים לאיוב.
- הלומדים יעמדו על משמעותו של ספר איוב ומגמותיו.

2. הצעה לתכנון הלמידה כשיח בין הכתובים, צירים מארגנים ונושאי חתך

- הרחבת הנלמד בנושא **תפיסות הגמול** תוך לימוד ההשקפה של המחוקק, אל מול הספק המובע בשיח בין השטן לאלוהים בספר איוב והביטול המובע בקהלת (עבור המרחיבים בנושא החכמה)
- הכרת ספרות החכמה **כמערכת** אל מול החוק המבקש להציג עולם מסודר ומתוקן

3. פרקי הלימוד

יש ללמוד את פרקי החובה בשני הנושאים.

בפרקי ההרחבה יש לבחור באחת מבין האפשרויות האלה:

– הרחבה בנושא **חכמה**

– הרחבה בנושא **חוק**

חוק	חכמה
<p>חובה</p> <p>קריאת שמע: דברים ו' 4–14</p> <p>חוקים סוציאליים: דברים כ"ד 10 – 22</p> <p>שמיטה: דברים ט"ו 1–11 + פרזבול.</p> <p>מלחמה: דברים כ'</p>	<p>חובה</p> <p>איוב: א', ב', מ"ב</p> <p>קהלת: א'</p>
<p>הרחבה</p> <p>עבד ואמה – עבדות:</p> <p>דברים ט"ו 12–18</p> <p>ויקרא כ"ה 39–46</p> <p>קדושים תהיו:</p> <p>ויקרא י"ט 1–18, 32–37</p> <p>חוקי יובל:</p> <p>ויקרא כ"ה 8–23</p> <p>סדרי שלטון:</p> <p>דברים ט"ז 18–20, י"ז 8–13</p>	<p>הרחבה</p> <p>איוב: ח', ט', ל"ח, מ' 1–5</p> <p>קהלת: ג', י"א 7–10, י"ב</p>

4. ניבים, ביטויים וקטעים לבקיאות

א. חוק – חובה

דברים

דברים: ו' 7	וּשְׁנַנְתֶּם לְבַנְיָהּ
דברים: ט"ו 7	וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת-יָדְךָ
דברים: כ' 3	אֶל-יָרֵךְ לְבַבְכֶם
דברים: כ' 19	כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה

ב. חוק – הרחבה**דברים**

דברים: ט"ו 18	לֹא-יִקְשֶׁה בְּעֵינֶיךָ
דברים: ט"ז 19	לֹא-תִטֶּה מִשְׁפָּט לֹא תִכִּיר פָּנִים
דברים: ט"ז 20	צָדֵק צָדֵק תִּרְדֹּף

ויקרא

ויקרא: י"ט 14	וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכֻשָׁל
ויקרא: י"ט 17	לֹא-תִשָּׂא אֶת-אֲחִיךָ בְּלִבְבְּךָ
ויקרא: י"ט 18	וְאָהַבְתָּ לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ
ויקרא: י"ט 32	מִפְּנֵי שִׁיבָה תִקּוּם וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן
ויקרא: כ"ה 23	כִּי-לִי הָאָרֶץ כִּי-גֵרִים וְתוֹשְׁבִים אַתֶּם עִמָּדִי
ויקרא: כ"ה 42	כִּי-עַבְדִּי הֵם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

ג. חכמה – חובה**איוב**

איוב: א' 16	עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא
איוב: א' 21	ה' נָתַן וְה' לָקַח יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ
איוב: ב' 10	גַּם אֵת הַטּוֹב נִקְבַּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְאֵת הָרָע לֹא נִקְבַּל
איוב: מ"ב 6	עָפָר וְאֶפֶר

קהלת

קהלת: א' 4	דוֹר הַלֶּךְ וְדוֹר בָּא וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עֹמֶדֶת
קהלת: א' 9	מִה-שֶׁהָיָה הוּא שֶׁיְהִיָּה... וְאִין כָּל-חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ

קהלת: א' 8	לא-תִשָּׁבַע עֵינַי לְרֵאוֹת
קהלת: א' 16	דְּבַרְתִּי אֲנִי עִם-לִבִּי
קהלת: א' 18	וַיֹּסִיף דַּעַת יוֹסִיף מִכְּאוֹב

ד. חכמה – הרחבה

איוב

איוב: ח' 7	וְהִיָּה רֵאשִׁיתְךָ מִצֶּעַר וְאַחֲרֵיתְךָ יִשְׁגָּה מְאֹד
איוב: ח' 12	עֲדֹנוּ בְּאָבוּ
איוב: ט' 18	הִשָּׁב רוּחִי
איוב: ט' 18	כִּי יִשָּׁבְעֵנִי מִמְרָרִים
איוב: ל"ח 3	אֶזְר-נָא כְּגֹבַר חֲלָצִיךָ
איוב: ל"ח 36	מִי-נָתַן לִשְׁכֹּנֵי בֵּינָה

קהלת

קהלת: ג' 1	לְכָל זָמַן וְעַת לְכָל-חֶפְזַת תַּחַת הַשָּׁמַיִם
קהלת: ג' 19	וּמוֹתֵר הָאָדָם מִן-הַבְּהֵמָה אֵין
קהלת: י"א 10	וְהִסֵּר כַּעַס מִלִּבְךָ
קהלת: י"ב 5	הֲלֹךְ הָאָדָם אֶל-בֵּית עוֹלָמוֹ
קהלת: י"ב 11	דְּבַרֵי חֲכָמִים פְּדַרְבְּנוֹת

נושא חמישי ונושא שישי: "נביאי אמת ונביאי שקר" ו"התגובות לחורבן

ושיבת ציון"

שימו לב!

נושאים אלה כוללים פרקי חובה ופרקי הרחבה.

1. המטרות

א. כתובים הנלמדים בנושא נביאי אמת ונביאי שקר

- הלומדים יכירו את הקושי והמורכבות העומדים מאחורי קני המידה השונים לאבחנה בין נביאי אמת לנביאי שקר בתורה ובנביאים.
- הלומדים יתוודעו לסבל, לנועזות ולאומץ של אדם העומד מול ממסד ומול הכלל.

ב. כתובים הנלמדים בנושא התגובות לחורבן ושיבת ציון

- הלומדים יכירו את המציאות ההיסטורית על השינויים שחלו בה ואת התגובות השונות לתמורות אלה.

2. הצעה לתכנון הלמידה כשיח בין הכתובים, צירים מארגנים ונושאי חתר

- הרחבת הנלמד בנושא **תפיסות הגמול** באמצעות יחזקאל י"ח
- הכרת **ההתמודדות** של ירמיה (ונביאים אחרים למרחיבים בנושא נביאי אמת ושקר) עם **העם והממסד** המתקשה לעכל את הנבואות החמורות. הכרת **הקושי להבחין בין נבואת אמת לנבואת שקרית**, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בחוק (דברים י"ח) ובסיפורים השונים על נביאי בית ראשון
- הבנת **האתגר שבדרישת חגי** להתגבר על הקשיים המתוארים בעזרא ד' ולבנות את בית המקדש
- העמקת ההיכרות עם **דרכי התמודדות שונים עם החורבן** כפי שהם באים לידי ביטוי בישיעה מ', ובהרחבה – ביחזקאל ל"ז, איכה ה' ותהלים קל"ז.

3. פרקי הלימוד

יש ללמוד את פרקי החובה בשני הנושאים.

בפרקי ההרחבה יש לבחור באחת מבין האפשרויות האלה:

- הרחבה בנושא **נביאי אמת ונביאי שקר**
- הרחבה בנושא **התגובות לחורבן ושיבת ציון**

התגובות לחורבן ושיבת ציון	נביאי אמת ונביאי שקר
חובה יחזקאל: י"ח 1–20 עזרא: א' 1–7, ד' 1–6 ישעיה: מ' 1–11 חגי: א'	חובה דברים: י"ח 9–22 ירמיה: כ', כ"ג 25–32, כ"ח
הרחבה איכה: ה' תהלים: קל"ז יחזקאל: ל"ז 1–14	הרחבה מלכים א': כ"ב 1–40 עמוס: ז' 7–17 ירמיה: כ"ו

4. ניבים, ביטויים וקטעי פסוקים לבקיאות

א. נביאי אמת ונביאי שקר – חובה

דברים

דברים: י"ח 13	תמים תהיה עם ה' אלהיך.
---------------	------------------------

ירמיה

ירמיה: כ' 8	אֲזַעַק חֶמֶס
ירמיה: כ' 9	וְהָיָה בְּלִבִּי כְּאִשׁ בְּעֵרַת עֶצֶר בְּעִצְמֹתַי
ירמיה: כ' 12	וְהָיָה צְבָאוֹת בְּחֹן צְדִיק רָאָה כְּלִיּוֹת וְלֵב
ירמיה: כ"ג 28	מֵה-לִתְכַן אֶת-הַבֵּר
ירמיה: כ"ג 29	וּכְפֹטִישׁ יִפְצֹץ סֶלַע.

ב. נביאי אמת ונביאי שקר – הרחבה

מלכים א' (כ"ב)

מלכים א': כ"ב 4	כְּמוֹנֵי כְמוֹךְ כְּעַמִּי כְעַמְךָ
מלכים א': כ"ב 13	פֶּה-אֶחָד
מלכים א': כ"ב 15	עֲלָה וְהִצַּלְח
מלכים א': כ"ב 17	כִּצְאֵן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֶעָה
מלכים א': כ"ב 26	לֶחֶם לַחֵץ וּמִים לַחֵץ

עמוס ז'

עמוס: ז' 12	חֲזָה לֶךְ בְּרַח
-------------	-------------------

ירמיה

ירמיה: כ"ו 15	דָם נָקִי
ירמיה: כ"ו 16	מִשְׁפַּט-מָוֶת
ירמיה: כ"ו 17	צִיּוֹן שְׂדֵה תַחְרָשׁ

ג. תגובות לחורבן ושיבת ציון – חובה

יחזקאל

יחזקאל: י"ח 2	אבות יאכלו בסר ושני הבנים תקהינה
יחזקאל: י"ח 20	הנפש החטאת היא תמות

עזרא א'

עזרא: א' 1	העיר ה' את-רוח כרש
עזרא: א' 3	מי-בכם מפל-עמו יהי אלהיו עמו ויעל לירושלם

ישעיה

ישעיה: מ' 3	קול קורא במדבר פנו דרך ה' ישרו בערבה מסלה לאלהינו.
ישעיה: מ' 4	והיה העקב למישור
ישעיה: מ' 7	אכן חציר העם

עזרא ד'

עזרא: ד' 4	ויהי עם-הארץ מרפים ידי עם-יהודה
עזרא: ד' 5	להפר עצתם

חגי

חגי: א' 4	לשבת בבתיכם ספונים
חגי: א' 6	והמשתכר משתכר אל-צור נקוב

ד. תגובות לחורבן ושיבת ציון – הרחבה

איכה

איכה: ה' 7	אבותינו חטאו אינם (ואינם) אנחנו (ואנחנו) עונתיהם סבלנו
איכה: ה' 16	נפלה עטרת ראשנו
איכה: ה' 17	חשכו עינינו
איכה: ה' 21	חדש ימינו נקדם

תהלים

תהלים: קל"ז 1	על נהרות בבבל שם ישבנו גם-בכינו
---------------	---------------------------------

תהלים: קל"ז 5-6	אם-אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק- לשוני לחכי אם-לא אזכרכי
-----------------	--

יחזקאל

יחזקאל: ל"ז 4	העצמות היבשות
יחזקאל: ל"ז 8	ויקרום עליהם עור... ורוח אין בהם. (קרום עור וגידים)
יחזקאל: ל"ז 11	ואבדה תקותנו נגזרנו לנו.

לבחינה לדוגמה לחץ [כאן](#)

נושאי הלימוד לבחינה בתנ"ך

2 יחידות לימוד

שאלונים מספר 1281, 1282

כאמור בסעיף 1 בעמ' 1, נבחן הניגש לבחינת הבגרות ברמה של שתי יחידות על פי הרפורמה, ייגש לשני שאלונים, 1281 ו- 1282

מבנה שאלון 1281

בשאלון ארבעה פרקים.

- פרק ראשון – היסטוריוגרפיה ונבואה (56 נקודות: 2×28 נקודות)**
בפרק שלוש שאלות ומתוכן יבחר הלומד שתי שאלות (לכל שאלה – 20 נקודות).
בכל שאלה ארבעה סעיפים – סעיף א' הוא חובה ומבין השלושה הנותרים יבחר הלומד שני סעיפים.
- פרק שני – נושאי חתך – חובה (24 נקודות: 3×8 נקודות)**
בפרק ארבע שאלות ומתוכן יבחר הלומד שלוש שאלות (לכל שאלה – 8 נקודות).
- פרק שלישי – נושאי חתך – הרחבה (8 נקודות: 1×8 נקודות)**
בפרק שתי שאלות ומתוכן יבחר הלומד שאלה אחת (לכל שאלה – 8 נקודות).
- פרק רביעי – קטע לניתוח (12 נקודות: 3×4 נקודות)**
בפרק ארבע שאלות ומתוכן שאלה אחת היא חובה ומבין השלוש הנותרות יבחר הלומד שתי שאלות (לכל שאלה – 4 נקודות).

ניתן לעיין בשאלון לדוגמה באתר תנך ממלכתי: [לחצו כאן](#)

נושאי הלימוד לשאלון 1281

היסטוריוגרפיה ונבואה

הפרקים הנלמדים:

מלכים א': י' 1-13, י"א 1-13, 26-43, י"ב, ט"ז 23-33, י"ז, י"ח, י"ט, כ"א, מלכים ב': ט"ו 1-31, י"ז, י"ח, י"ט 35-37, כ"א, כ"ב, כ"ג 1-14, 25-30, כ"ד 8-20, כ"ה. דברי הימים ב': ל"ג 1-20 (יילמד בזיקה למלכים ב' פרק כ"א)
דברים: י"ב 1-12, ט"ז 21-22 (הפרקים יילמדו בהקשר לרפורמה של יאשיהו)

מקורות חוץ מקראיים:

(מסע סנחריב יילמד בזיקה למלכים ב' י"ח)

מסע סנחריב נגד יהודה: המסע השלישי של סנחריב ב"מנסרת המכון המזרחי בשיקגו, שורות 18 – 49, הודפס בעולם התנ"ך, כרך מלכים ב', עמ' 157, סעיף 4, או: מתוך מ. כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל: מאות ט-ו לפסה"נ, ירושלים, תשס"ד עמ' 79-80 תבליט מארמונו של סנחריב המתאר את הקרב על העיר לכיש מן הארמון של סנחריב, מתוך: עולם התנ"ך, מלכים ב' עמ' 158 – 165

נבואה:

עמוס: א' 1-2, ד' 1 – 11, ה' 21 – 27 (מומלץ ללמד בזיקה לחורבן ישראל)

ישעיה: א' (מומלץ ללמד בזיקה למסע סנחריב), ב' 1-4

ירמיה: א' 1-3, ז' 1-24, כ"ה 1 – 14, (מומלץ ללמד בזיקה לחורבן יהודה)

מטרות לכתובים הנלמדים במלכים

הלומדים:

יעמדו על השבר במלכות שלמה, כפי שמציירו ההיסטוריוגרף

יכירו את ההסברים השונים לפילוג הממלכה, ואת התפיסות של הכותבים השונים.

ידעו לזהות על המפה את ממלכת יהודה, את ממלכת ישראל ואת העמים הסובבים אותן.

יבינו את אחריות המלך לגורל העם (לפי השקפתו של ספר מלכים).

יכירו את תפיסת הגמול האופיינית לספר מלכים.

יכירו את מורכבות תפקיד הנביא דרך סיפורי אליהו, ואת ייחודו של נביא זה.

יכירו את הסיבות השונות לחורבן ממלכת ישראל, כפי שהן נמסרות הן מפי ההיסטוריוגרף והן מפי

נביאי התקופה.

יכירו את הרפורמה של יאשיהו, את משמעותה ואת השלכותיה הדתיות והמדיניות.

יכירו את השיח על תורת הגמול כפי שהוא בא לידי ביטוי בחלקי המקרא השונים.

מטרות לכתובים הנלמדים במלכים ב', עמוס, ישעיה וירמיה

הלומדים:

יכירו את החידוש שבתפיסת הנביאים את היחס בין הפולחן למוסר

יבינו את דברי הנביאים על רקע האירועים ההיסטוריים: מסע סנחריב (ישעיה א') וגלות יהויכין (וכן

בפרק העימות בין ירמיה לחנניה בירמיה כ"ח הנלמד בנושא נביאי אמת ושקר).

יכירו את הפרימט המוסרי בדברי עמוס, ישעיה וירמיה הן כהצגת גישה שונה מגישת ההיסטוריוגרף בספר מלכים, והן כהכנה לעמדת נביאי בית שני, שראו בבניית בית המקדש את הפתרון האולטימטיבי לתחלואי תקופתם (חגי א').

הצעה לתכנון ההוראה כשיח בין הכתובים, בעזרת צירים מארגנים ונושאי חתך: הכרת הכתובים השונים העוסקים בסיבות לחורבן ישראל – משברי מנהיגות המתוארים במל"ב ט"ו, אך אינם מוצגים מפורשות כסיבה לחורבן ממלכת הצפון ההבנה כי סיבות ריאל-פוליטיות הזכות למקום מועט יחסית במל"ב י"ז הכרת תפיסות הגמול השונות כפי שהן באות לידי ביטוי בספר מלכים ובספר דברי הימים. (תפיסת הגמול לדורות: חטאי מנשה כסיבה לחורבן בספר מלכים, מול תפיסת גמול אישית בספר דברי הימים הכרת תקופת יאשיהו: ההערכה שרוחש לו ספר מלכים על רקע התפיסה הדוֹטְרוֹנוֹמִיסְטִית של ריכוז הפולחן (דברים י"ב), הכרת העמדה הביקורתית אל מול הגישה המסורתית בסיפור מציאת ספר התורה (מל"ב כ"ב).

הכרת הפרימט המוסרי בדברי עמוס, ישעיה וירמיה, הן כגישה השונה מגישת ההיסטוריוגרף בספר מלכים, והן כהכנה לעמדת נביאי בית שני הרואים בבניית המקדש את הפתרון האולטימטיבי לתחלואי תקופתם (חגי א').

הכרת נבואת שבעים השנה של ירמיהו כרקע לנבואת חגי ולהצהרת כורש. הנתפסת בספר עזרא כהגשמתה

הבנת הקושי של העם לקבל את דברי הנבואה החמורים של ירמיהו לאור הצלת ירושלים בימי סנחריב (ירמיה ז', וכן ירמיה כ"ו עבור המרחיבים בנושא נביאי אמת ושקר).

ניבים וביטויים

מלכים א'

מל"א י' 4	וְלֹא-הָיָה בָּהּ עוֹד רוּחַ
מל"א י' 10	לֹא בָא כְּבֹשֶׁם הֵהוּא
מל"א י' 13	כִּיד הַמֶּלֶךְ
מל"א י"א 27	הָרִים יָד בַּמֶּלֶךְ
מל"א י"ב 14	אָבִי יִסֵּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים וְאֲנִי אִיִּסֵּר אֶתְכֶם בְּעֵקֶרְבַּיִם
מל"א י"ב 16	מֵה-לָנוּ חֶלֶק בְּדוֹד וְלֹא-נִחְלָה בְּבֶן-יֹשִׁי לְאֵהֲלֵיךְ יִשְׂרָאֵל
מל"א י"ז 14. 16	כִּד הִקְמַח לֹא תִכְלֶה וְצַפְחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תִחְסַר
מל"א י"ח 17	הָאֵתָה זֶה עֵכֶר יִשְׂרָאֵל
מל"א י"ח 21	עַד-מָתִי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל-שְׂתֵי הַסְּעָפִים
מל"א י"ח 29	וְאִין-קוּל וְאִין-עֲנָה וְאִין קָשָׁב
מל"א י"ח 46	וַיִּשְׁנֶס מִתְּנִי
מל"א י"ט 4	וַיִּשְׁאֵל אֶת-נַפְשׁוֹ לְמוֹת
מל"א י"ט 12	קוּל דְּמָמָה דְּקָה
מל"א כ"א 4	סָר וְזָעַף
מל"א כ"א 19	הַרְצַחְתָּ וְגַם-יִרְשַׁתָּ

מלכים ב'

מל"ב ט"ו 10	קבל-עם
מל"ב י"ז 14	ויקשו את-ערפם
מל"ב י"ז 10	על כל-גבעה גבהה ותחת כל-עץ רענן
מל"ב י"ח 21	משענת הקנה הרצוץ
מל"ב כ"א 12	כל-שמעיו (שמעה) תצלנה שתי אזניו
מל"ב כ"ב 7	כי באמונה הם עשים
מל"ב כ"ג 25	בכל-לבבו ובכל-נפשו ובכל-מאדו

דה"ב

דה"ב ל"ג 13	ויעתר לו וישמע תחנונו
-------------	-----------------------

דברים

דברים י"ב 9	אל-המנוחה ואל-הנחלה
דברים י"ב 12	אין לו חלק ונחלה אתכם

עמוס

עמוס ד' 1	פרות הבשן
עמוס ד' 6	נקיון שנים
עמוס ד' 11	כאוד מצל משרפה
עמוס ה' 24	ויגל כמים משפט וצדקה כנחל איתן.

ישעיה

ישעיה א' 2	בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי.
ישעיה א' 6	מכף-רגל ועד-ראש אין-בו מתם
ישעיה א' 9	כסדם היינו
ישעיה א' 15	ידיכם דמים מלאו
ישעיה א' 21	איכה היתה לזונה קריה נאמנה
ישעיה ב' 3	כי מציון תצא תורה ודבר-ה' מירושלם
ישעיה ב' 4	וכתתו חרבותם לאתים וחייתותיהם למזמרות לא-ישא גוי אל-גוי חרב ולא-ילמדו עוד מלחמה

נושאי החובה והרחבה

בפרק זה ישנם ארבעה נושאי חובה ושני נושאי הרחבה.
יש ללמוד את פרקי החובה בכל ארבעת הנושאים:
נושאי החובה:

- חוק
- חכמה
- נביאי אמת ונביאי שקר
- תגובות לחורבן ושיבת ציון.

בנוסף, יש לבחור הרחבה אחת מתוך הנושאים:

- נביאי אמת ונביאי שקר
- התגובות לחורבן ושיבת ציון.

חכמה	חוק	תגובות לחורבן ושיבת ציון	נביאי אמת ושקר
חובה: איוב: א', ב', מ"ב קהלת: א'	חובה: קריאת שמע: דברים ו' 4 - 15 חוקים סוציאליים: דברים כ"ד 10 - 22 שמיטה: דברים ט"ו 1 - 11 + פרוזבול. מלחמה: דברים כ'	חובה: יחזקאל י"ח 1 - 20 עזרא א 1 - 7, ד' 1 - 6 חגי א' ישעיה מ' 1 - 11	חובה: דברים י"ח 9 - 22 ירמיהו כ', כ"ג 25 - 32, כ"ח
		הרחבה: יחזקאל ל"ז 1 - 14 איכה ה' תהילים קל"ז	הרחבה: מל"א כ"ב 1 - 40 ירמיהו כ"ו עמוס ז' 7 - 17

מטרות לכתובים הנלמדים בנושא נביאי אמת – נביאי שקר:

הלומדים:

1. יכירו את הקושי והמורכבות העומדים מאחורי קני המידה השונים לאבחנה בין נביאי אמת לנביאי שקר בתורה ובנביאים.
2. יתוודעו לסבל, לנועזות ולאומץ של אדם העומד מול ממסד ומול הכלל.

מטרות לכתובים הנלמדים בנושא התגובות לחורבן ושיבת ציון:

הלומדים:

יכירו את המציאות ההיסטורית על השינויים שחלו בה ואת התגובות השונות לתמורות אלה.

הצעה לתכנון ההוראה כשיח בין הכתובים, צירים מארגנים ונושאי חתך:

1. הרחבת הנלמד בנושא תפיסות הגמול באמצעות יחזקאל י"ח.
2. הכרת ההתמודדות של ירמיהו (ונביאים אחרים למרחיבים בנושא נביאי אמת ושקר) עם העם והממסד המתקשה לעכל את הנבואות החמורות. הכרת הקושי להבחין בין נבואת אמת לנבואה שקרית, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בחוק (דברים י"ח) ובסיפורים השונים על נביאי בית ראשון.
3. הבנת האתגר שבדרישת חגי להתגבר על הקשיים המתוארים בעזרא ד' ולבנות את בית המקדש.
4. העמקת ההיכרות עם דרכי התמודדות שונים עם החורבן כפי שהם באים לידי ביטוי בישיעה מ', ובהרחבה - ביחזקאל ל"ז, איכה ה' ותהילים קל"ז.

ניבים ביטויים וקטעי פסוקים לבקיאות:

נביאי אמת ושקר – פרקי החובה:

דברים	
דברים י"ח 13	תמים תהיה עם ה' אלהיך.
ירמיהו	
ירמיה כ' 8	אָזַעַק חָמָס
ירמיה כ' 9	וְהָיָה בְלִבִּי כְאִשׁ בְּעֵרַת עֶצֶר בְּעֶצְמֹתַי
ירמיה כ' 12	וְהָיָה צְבָאוֹת בְּחֹן צְדִיק רָאָה כְלִיּוֹת וְלֹב
ירמיה כ"ג 28	מֵה-לִתְבֹן אֶת-הַבֵּר
ירמיה כ"ג 29	וּכְפֹטִישׁ יִפְצֹץ סֶלַע.

נביאי אמת ושקר – פרקי ההרחבה:

מל"א כ"ב	
מל"א כ"ב 4	כְּמוֹנֵי כְמוֹךְ כְּעַמִּי כְּעַמֶּךָ
מל"א כ"ב 13	פֶּה-אֶחָד
מל"א כ"ב 15	עֲלֵה וְהִצַּלְח
מל"א כ"ב 17	כִּצְאֵן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֵעָה
מל"א כ"ב 26	לָחֶם לַחֵץ וּמִים לַחֵץ
ירמיה כ"ו	
ירמיה כ"ו 15	דָם נָקִי
ירמיה כ"ו 16	מִשְׁפֹּט-מֹות
ירמיה כ"ו 17	צִיּוֹן שְׂדֵה תַחְרֹשׁ

עמוס ז'

עמוס ז' 12	חֲזָה לָךְ בְּרַח
------------	-------------------

תגובות לחורבן ושיבת ציון
פרקי החובה:

ישעיה

ישעיה מ' 3	קוֹל קוֹרָא בַּמִּדְבָּר פִּנּוּ דֶרֶךְ ה' יִשְׂרוּ בְּעֵרְבָה מִסְלָה לְאֱלֹהֵינוּ.
ישעיה מ' 4	וְהָיָה הָעֵקֶב לְמִישׁוֹר
ישעיה מ' 7	אָכֵן חָצִיר הָעֵמֶם

יחזקאל

יחזקאל י"ח 2	אָבוֹת יֹאכְלוּ בֶסֶר וְשָׂנִי הַבְּנִים תִּקְהֶינָה
יחזקאל י"ח 20	הַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא תָמוּת

חגי

חגי א' 4	לְשִׁבֶת בְּבֵתֵיכֶם סְפוּנִים
חגי א' 6	וְהַמִּשְׁתַּכֵּר מִשְׁתַּכֵּר אֶל-צִרוֹר נְקוּב

עזרא

עזרא א' 1	הַעִיר ה' אֶת-רוּחַ כְּרִשׁ
עזרא א' 3	מִי-בְכֶם מְכַל-עֲמוֹ יְהִי אֱלֹהֵיו עֲמוֹ וַיַּעַל לִירוּשָׁלַם
עזרא ד' 4	וַיְהִי עִם-הָאָרֶץ מְרֻפִים יְדֵי עַם-יְהוּדָה
עזרא ד' 5	לְהַפֵּר עֲצָתָם

תגובות לחורבן ושיבת ציון
פרקי ההרחבה:

יחזקאל

יחזקאל ל"ז 4	הַעֲצֻמוֹת הַיְבֻשׁוֹת
יחזקאל ל"ז 8	וַיִּקְרָם עֲלֵיהֶם עוֹר.... וְרוּחַ אֵין בָּהֶם. (קָרָם עוֹר וְגִידִים)
יחזקאל ל"ז 11	וְאֶבְדָּה תִקְוַתְנִי נִגְזְרֵנוּ לָנוּ.

איכה

איכה ה' 7	אֲבֹתֵינוּ חָטְאוּ אִינָם (וְאִינָם) אֲנַחְנוּ (וְאֲנַחְנוּ) עוֹנֵתֵיהֶם סָבְלוּנוּ
איכה ה' 16	נִפְלָה עֲטָרַת רֹאשֵׁנוּ
איכה ה' 17	חָשְׁכוּ עֵינֵינוּ

איכה ה' 21	חדש ימינו נקדם
------------	----------------

תהילים

תהילים קל"ז 1	על נהרות בבל שם ישבנו גם-בכינו
תהילים קל"ז 5 – 6	אם-אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק- לשוני לחכי אם-לא אצרכי

שאלון 1282

מבנה שאלון 1282

בשאלון שני פרקים:

פרק ראשון – בראשית (80 נקודות: 2 × 40 נקודות)

בפרק שתי שאלות חובה (לכל שאלה – 40 נקודות).

בכל שאלה שלושה סעיפים – סעיף א' הוא חובה ומבין השניים הנותרים יבחר הלומד סעיף אחד.

פרק שני – נושאי ההרחבה (20 נקודות: 1 × 20 נקודות)

בפרק שתי שאלות ומתוכן יבחר הלומד שאלה אחת (20 נקודות).

ניתן לעיין בשאלון לדוגמה באתר תנך ממלכתי: [לחצו כאן](#)

נושאי הלימוד לשאלון 1282

בראשית- סיפורי ראשית האנושות

בראשית: א', ב', ג', ד', ו' 5-22, י"א 1-9.

מקורות חוץ מקראיים

ספור הבריאה הבבלי - אנומה אליש

לוח רביעי שורות 93-104, 129-140 - הריגת תיאמת ובריאת העולם מגופה

לוח שישי שורות 5-8, 29-34 - בריאת האדם

מטרות לכתובים הנלמדים בנושא הבריאה וראשית האנושות

הלומדים:

1. יכירו את התפיסה שב"חלון הראווה" של התנ"ך על בריאת העולם, מעמד האדם ותכליתו ביקום ומעמד האישה;
2. ידונו בתפיסות השונות על מעמד הבריות כפי שהן עולות ממסורות הבריאה השונות;

3. יעמדו על המשמעות של חופש הבחירה של האדם ובאחריותו האישית למעשיו;
4. יבחינו בתהליך התפתחות התרבות אל מול ההידרדרות המוסרית של האדם.

תכנון ההוראה כשיח בין הכתובים, צירים מארגנים ונושאי חתך:

1. הכרת מקומו ומעמדו של האדם בספר בראשית אל מול מקומו בספר איוב (למרחיבים בספרות החכמה);
2. הבנת הסיפורים בבראשית א' – י"א כסיפורי הכישלונות האנושיים המהווים רקע לבחירה באברהם.

ניבים ביטויים וקטעי פסוקים לבקיאות
הבריא וראשית האנושות

בראשית א' 2	תֵּהוּ וְבֵהוּ
בראשית א' 10	וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב
בראשית א' 22	פָּרוּ וּרְבוּ
בראשית א' 27	בְּצֶלֶם אֱלֹהִים
בראשית ב' 18	עֵזֶר כְּנֶגְדְּךָ.
בראשית ב' 23	עֵצָה מֵעֵצְמִי וּבִשָּׂר מִבִּשְׂרִי
בראשית ג' 7	עָלָה תְּאֵנָה
בראשית ג' 9	אֵיכָּה.
בראשית ג' 19	בְּזַעַת אֶפְיֶךָ תֹאכַל לֶחֶם כִּי-עָפָר אַתָּה וְאֶל-עָפָר תָּשׁוּב
בראשית ד' 5	וַיִּפְּלוּ פָּנָיו
בראשית ד' 7	לִפְתָּח חֲטָאת רֵיחַ
בראשית ד' 9	הַשְּׁמֵר אָחִי אֲנִכִּי
בראשית ד' 10	קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן-הָאָדָמָה
בראשית ד' 12	נֶעַ וְנָד
בראשית ד' 13	גָּדוֹל עוֹנֵי מִנְשָׂא.
בראשית ד' 15	וַיִּשֶׂם ה' לְקִיָּן אוֹת (אוֹת קִיָּן)
בראשית ו' 5	יֵצֵר מַחְשַׁבְתָּ לְבָבוֹ רַק רַע כָּל-הַיּוֹם
בראשית ו' 6	וַיִּתְעַצֵּב אֱלֹהִים
בראשית ט' 16	בְּרִית עוֹלָם
בראשית ט' 20	אִישׁ הָאָדָמָה
בראשית י"א 1	שָׁפָה אָחֶת וּדְבָרִים אַחָדִים
בראשית י"א 3	אִישׁ אֶל-רַעְיָהוּ
בראשית י"א 4	עִיר וּמְגֵדֵל וְרֹאשׁוֹ בְּשָׁמַיִם וּנְעָשָׂה-לָנוּ שֵׁם

בראשית- סיפורי האבות

הפרקים הנלמדים:

בראשית: י"א 26 – 32, י"ב, ט"ו, ט"ז, י"ח, כ"ב 1-19, כ"ה 19 – 34, כ"ז, כ"ט, ל' 25 – 26, ל"ב 22 – 32.

מטרות לכתובים הנלמדים בנושא סיפורי האבות

הלומדים:

1. יבינו כי הקשר בין עם ישראל לארצו מושתת על ההבטחה האלוהית לאבות לתת לזרעם את

- הארץ;
 2. יבחנו את דמויותיהם של האבות והאימהות המוצגים באופן מורכב בסיפור;
 3. יבחנו את המורכבות של מערכות היחסים שבתוך משפחת האבות.

ניבים ביטויים וקטעי פסוקים לבקיאות

סיפורי האבות

בראשית י"ב 1	לָךְ-לָךְ
בראשית י"ב 5	הִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ
בראשית ט"ז 5	חֲמָסִי עָלֶיךָ יִשְׁפֹּט ה' בֵּינִי וּבֵינֶיךָ.
בראשית ט"ז 6	עָשִׂי-לֵהּ הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ
בראשית ט"ז 12	פָּרָא אָדָם יָדוּ בְּכָל יוֹד כָּל בּוֹ
בראשית י"ח 5	פַת-לֶחֶם
בראשית י"ח 10	כָּעַת חַיָּה
בראשית י"ח 11	בָּאִים בְּיָמַי
בראשית י"ח 12	אֲחֵרֵי בְלִתִּי הֵיטָה-לִּי עֲדָנָה
בראשית י"ח 21	הַכְּצַעְקָתָהּ
בראשית י"ח 25	הַשְּׁפֹט כָּל-הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט !?
בראשית י"ח 27	וְאֲנֹכִי עֹפֵר וְאֹפֵר
בראשית כ"ב 7	וְאִיָּהּ הִשָּׂה לַעֲלֹה
בראשית כ"ב 8	וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו.
בראשית כ"ב 12	אֶל-תְּשֻׁלַּח יָדְךָ אֶל-הַנָּעַר
בראשית כ"ב 17	כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחֲלוֹל אֲשֶׁר עַל-שִׁפְתַי הַיָּם
בראשית כ"ה 23	וְרַב יַעֲבֹד צִעִיר
בראשית כ"ה 27	אִישׁ יִדַע צִיד אִישׁ שָׂדֶה אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֲלִים
בראשית כ"ה 30	הַלְעִיטֵנִי נָא מִן-הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה
בראשית כ"ה 34	[מכירת בכורה] נָזִיד עֲדָשִׁים
בראשית כ"ז 1	וַתִּכְהַן עֵינָיו
בראשית כ"ז 13	עָלִי קָלְלָתְךָ בְּנִי
בראשית כ"ז 22	הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִיָּדִים יְדֵי עֹשׂוֹ
בראשית כ"ז 40	וְעַל-חֲרָבְךָ תַחֲיֶה וּפְרָקֶת עָלוּ מֵעַל צִוְּאָרְךָ
בראשית כ"ז 46	קִצְתִּי בַחַיִּי לְמָה לִּי חַיִּים.
בראשית כ"ח 12	וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה
בראשית כ"ח 18	בְּרָחֵל בְּתוֹךְ הַקְּטָנָה
בראשית כ"ח 20	וַיְהִי בְעֵינָיו כְּיָמַי אֲחֵדִים
בראשית כ"ח 26	לֹא-יַעֲשֶׂה כֵן בְּמִקְוָמוֹנוֹ
בראשית ל"ב 26	לֹא יִכַּל לוֹ

נושאי ההרחבה

יש לבחור באחד מנושאי ההרחבה הבאים:

חכמה	חוק
<p>הרחבה: איוב: ח', ט', ל"ח, מ' 5-1 קהלת: ג' , י"א 7 – 10, י"ב.</p>	<p>הרחבה: עבד ואמה - עבודת: דברים ט"ו 12-18 ויקרא כ"ה 39 – 46 קדושים תהיו: ויקרא י"ט 1 – 18, 32 - 37 חוקי יובל: ויקרא כ"ה 8 - 23 סדרי שלטון: דברים ט"ז 18 – 20, י"ז 8 - 13</p>

נושאי הלימוד לבחינה בתנ"ך
לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי
2 יחידות לימוד – שאלון מספר 140
(על-פי תכנית הלימודים החדשה המעודכנת)

[מבנה שאלון הבחינה](#)

נושאי הלימוד לחורף תשע"ז ולקיץ תשע"ז בלבד (בכפוף למסמך ההלימה)

נושא החובה בבחינת חורף תשע"ז ובבחינת קיץ תשע"ז לנבחנים בשאלונים אלה הוא "מהתנחלות לשופטים ולמלוכה"
לא יישאלו שאלות בבחינות הבגרות במועדי חורף וקיץ תשע"ז על הנושא "גאולה ותקומה".

עקרונות

- א.** בחוק חינוך ממלכתי נקבע כי אחת המטרות של החינוך הממלכתי היא להשתית את החינוך במדינת ישראל על ערכי תרבות ישראל. תכנית הלימודים במקרא לעולים בחינוך הממלכתי מבוססת על ההכרה, כי המקרא הוא מרכיב מרכזי במכנה המשותף התרבותי לכל עם ישראל לדורותיו.
- ב.** מטרת לימוד המקרא, המיומנויות ועקרונות הלימוד זהים בעיקרם למטרות, למיומנויות ולעקרונות הלימוד של תכנית הלימודים במקרא לחינוך הממלכתי. נעשו התאמות לאוכלוסיית הלומדים. נושאי תכנית הלימודים הותאמו ליכולתם של הלומדים ולהתקדמותם בידיעת השפה העברית תוך כדי התחשבות במידת ההיחשפות שלהם לתנ"ך בארצות מוצאם. הפרקים שנבחרו במתווה התכנית כתובים בעיקרם בפרוזה. בלימוד יודגש פשוטו של הכתוב, התכנים, הרעיונות המרכזיים, המסרים והערכים; יושם פחות דגש על עניינים לשוניים. הלומדים יעסקו בקריאה ובהאזנה וידונו בסוגיות ובדילמות העולות מהכתובים.

ג. המתווה של תכנית הלימודים בנוי כיחידה עצמאית לנבחנים עולים מתוך הנחה שלא כל הנבחנים למדו בארץ בחטיבת הביניים. הנושא שסביבו נרקם המתווה הוא צמיחת עם ישראל וזיקתו לארץ-ישראל. נושא זה נבחר מתוך מטרה לאפשר לנבחן העולה לבנות השקפת עולם וזהות יהודית וישראלית במסגרת לימוד התנ"ך.

ד. הקו המנחה בלימוד התנ"ך הוא הקניית מורשת תרבותית יהודית, לפיכך התכנית מתמקדת בסיפורים מכוננים ובדמויות מרכזיות, משמעותיות ורלוונטיות. במהלך הלימוד יכירו הנבחנים העולים את הרעיונות ואת עקרונות היסוד של עולם האמונות והדעות שבמקרא.

ה. פרקי הלימוד בתכנית מובאים תוך כדי שימת דגש על הרצף הסיפורי-היסטורי. במידת הצורך יושלמו פערים ברצף הזמן של הסיפור כדי להבהיר את הרצף ההיסטורי.

שיקולים מנחים לכתיבת התכנית לעולים

- התייחסות למטרות הלימוד ולמבנה הדעת של המקצוע
- התאמת הטקסטים והתכנים הנלמדים לעולים החדשים
- הכרת הרצף הסיפורי במקרא (בסדר היסטורי-כרונולוגי)
- הכרת הסוגות העיקריות של ספרות המקרא
- תכנון הלמידה על-פי היסוד המארגן: **צמיחת עם ישראל וזיקתו לארץ-ישראל**
- למידה בין-תחומית ורב-תחומית כהעשרה

מפרט התכנים

נושא על: צמיחת עם ישראל וזיקתו לארץ-ישראל

הנושא המרכזי של תכנית העולים הוא **צמיחת עם ישראל והזיקה לארץ ישראל**. נושא זה נבחר כדי לאפשר לנבחנים העולים לגבש השקפת עולם וזהות יהודיות וישראליות. עקרונות הלימוד ומטרות לימוד המקרא לנבחנים עולים חדשים זהים בעיקרם למטרות, למיומנויות ולעקרונות הלימוד של תכנית הלימודים במקרא לחינוך הממלכתי, אם כי נעשו התאמות לאוכלוסיית הלומדים.

בתכנית החדשה הוחלפו מספר מועט מאד של פרקים. ועיקר השינוי הוא ביטול נושא שכלל פרק אחד בלבד (ההתנחלות בארץ) וצירופו לנושא אחר (מהתנחלות לשופטים ולמלוכה).

הנושא	הכתובים המקראיים
בריאת העולם	בראשית: א', ב', ג', ד', ו' 5 – 22, ט' 1 – 17, י"א 1 – 9.
אבות האומה	בראשית: י"ב, י"ז, י"ח, כ"א 1 – 21, כ"ב 1 – 19, כ"ג, כ"ז כ"ח, כ"ט, ל' 1 – 26, ל"ה 23 – 29, ל"ז, מ"ד 18 – 34, מ"ה 1 – 16.
עבדות וחירות	שמות א', ב', ג' 1-14, י"ד 15-31.
המסגרת החוקית של העם	שמות: י"ט, כ' 1 – 18 ויקרא: י"ט 1-4, 9 – 18, 32 – 37. דברים: ו' 1 – 15, ט"ז 1 – 20; י"ז 8 – 20
נושא החובה בתשע"ז מההתנחלות לשופטים ולמלוכה	יהושע: א' 1 – 11, ב' שופטים: ב' 6 – 23 שמ"א: א', ח', ט' – י' 1, ט"ז, י"ז 1 – 11, 17 – 20, 32 – 54, כ"ח שמ"ב: ז' 1 – 17.
רות – הגיורת הראשונה	רות: א', ב', ג', ד'
עם אחד שתי ממלכות	מל"א: ג', י"א 1 – 13, 26 – 43, י"ב, כ"א מל"ב: י"ז, כ"ד 8-20, כ"ה ירמיהו: כ"ח ישעיה: א' 1 – 20, ב' 1-4
גאולה ותקומה לא יישאלו שאלות על נושא זה בתשע"ז	עזרא: א' 1-7 יחזקאל ל"ז 1 – 14 תהילים: קל"ז

לשאלון לדוגמה ניתן לעיין באתר תנ"ך ממלכת. [לחץ כאן](#)

נושאי הלימוד לבחינה בתנ"ך
לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי
2 יחידות לימוד – שאלון מספר 1284
שאלון מספר 1272 (30%)

מתווה התכנית לעולים החדשים

מטרות הוראת המקרא לעולים חדשים בעקרונות ההוראה זהים למטרות ולעקרונות שבתכנית הלימודים הרגילה, ולכן המורה חייב להכיר היטב את העקרונות והמטרות של תכנית הלימודים. מבחר הפרקים נועד להפגיש את התלמידים העולים עם רעיונות ועקרונות יסוד של עולם האמונות והדעות שבמקרא. בהוראה יש לשים את הדגש על תכנים ורעיונות מרכזיים במקרא ולא על עניינים לשוניים. הקו המנחה בהוראת המקרא הוא הקניית מורשת תרבותית יהודית.

הלימוד יעשה תוך שימת דגש על הרצף הסיפורי-ההיסטורי בתורה ובנביאים ראשונים וכפי שהמקרא מציג אותו. על בסיס רצף זה יכיר התלמיד תוך כדי לימוד, אירועים מרכזיים, דמויות מרכזיות ואמצעים ספרותיים. מאחר שיש פערים ברצף הסיפורי-ההיסטורי, יהיה על המורה להשלימם, ולהבהיר לתלמיד את הרצף השלם.

ההוראה תדגיש פשוטו של כתוב תוך עידוד חשיבה ביקורתית ועצמאית אצל התלמידים.

מטרות הוראת המקרא:

1. הלומד יכיר את הכתוב בספרי המקרא על העם, על אבותיו, על מנהיגיו, על נביאיו, על אישיו ועל תולדותיו.
2. הלומד יכיר את מגוון הדעות וההשקפות שבמקרא ואת מקומן במורשת ישראל
3. הלומד ינקוט עמדה כלפי הערכים, תפיסות והדמויות במקרא ויטפח זיקה אליהם.
4. הלומד יכיר את החברה המקראית ואת תרבות החומר שלה בזיקה לתרבויות של עמי המזרח הקדום.
5. הלומד יכיר את מקומה של ארץ ישראל בספרי המקרא, את הזיקה שבין העם לארצו ואת נוף הארץ ואתריה.
6. הלומד ילמד לקרוא במקרא ויקנה כישורים לעיון עצמי בו.

על העולים להכיר חמישה תאריכים יסוד בהיסטוריה של תקופת המקרא: הפילוג (928 לפנה"ס), חורבן ישראל (721/2 לפנה"ס), גלות יהויכין (597 לפנה"ס), חורבן יהודה (586 לפנה"ס), הצהרת כורש (538/7 לפנה"ס)

כמו כן על העולים להכיר את טעמי המקרא: אתנחתא וסוף פסוק.

*הרחבה של מטרות ההוראה ראה בנספח המצורף.

הנספח:

1. הלומד יכיר את הכתוב בספרי המקרא על העם, על אבותיו, על מנהיגיו, על נביאיו, על אישיו ועל תולדותיו.
  - הלומד יכיר את הכתוב בספרי המקרא על היווצרות העם.
  - הלומד יכיר את הכתוב בספרי המקרא על חיייהם של אבות העם, מנהיגיו ואישיו ויכיר את השפעתם על חייו.
  - הלומד יכיר את הכתוב בספרי המקרא על נביאים ועל מעשיהם, כן את דבריהם, את אמונותיהם ואת דעותיהם, את מאבקהם והתנגשויותיהם עם שליטים ואת יחס העם אליהם.
  - הלומד יכיר את הכתוב בספרי המקרא על מאבקו הממושך של העם למען התנחלות בארץ בהיאחזות בה במהלך הדורות, ואת המסופר על הגורמים לאבדן הארץ והעצמאות המדינית ועל קורות העם בגולה.
  - הלומד יכיר את הכתוב בספרי המקרא על מצבים של גאות ושפל בתולדות העם ועל הסיבות למצבים אלה.
2. הלומד יכיר את מגוון הדעות וההשקפות שבמקרא ואת מקומן במורשת ישראל.
  - הלומד יכיר את העקרונות ואת הערכים המובעים בספרות המקרא לסוגיה ואת ביטוייהם וגלגוליהם השונים.
  - הלומד יראה במקרא אסופה מתקופות שונות, המביעה השקפות שונות במרבית הנושאים שבה.
  - הלומד יכיר את רעיונות היסוד של המקרא, המשתקפים בספרות עם ישראל ובמורשתו לדורותיו.
3. הלומד ינקוט עמדה כלפי הערכים, תפיסות והדמויות במקרא ויטפח זיקה אליהם.
  - הלומד יכיר את מקום האדם בספרות המקרא וביחסו אל זולתו ואל חברתו.
  - הלומד ינקוט עמדה כלפי הדמויות, המעשים והערכים במקרא.
  - הלומד יבחין שאין המקרא מציג תמונה חד צדדית של העם וגדוליו ואינו מעלים או מטשטש חולשות אנוש.

4. הלומד יכיר את החברה המקראית ואת תרבות החומר שלה בזיקה לתרבויות של עמי המזרח הקדום.
- הלומד יכיר את החברה ואת השינויים שחלו בה בתקופת המקרא מבחינת חיי המשפחה והשבט, המדינה ומוסדותיה חוק ומנהג.
  - הלומד יכיר את מרכיבי תרבותו החומרית של העם על השינויים שחלו בה בשטחים כגון הכלכלה, משלח היד, המגורים, כלי הפולחן, דרכי הלחימה.
  - הלומד ישווה את מבנה החברה ומוסדותיה ואת מרכיבי התרבות החומרית שבעולם המקרא אל מקבילותיהם בעמי המזרח הקדום, כדי לעמוד על הצד השווה שביניהם והמיוחד בעם ישראל.
5. הלומד יכיר את מקומה של ארץ ישראל בספרי המקרא, את הזיקה שבין העם לארצו ואת נוף הארץ ואתריה.
- הלומד יכיר את גבולות ארץ ישראל על הגדרותיהם השונות בספרי המקרא.
  - הלומד ישתמש במפה, יזהה בה מקומות הנזכרים במקרא וישווה את המספור עליהם עם המציאות הטופוגרפית.
  - הלומד יבקר באתרים היסטוריים שונות מתקופת המקרא.
  - הלומד יכיר דרכים קדומות ומרכים אסטרטגיים המבהירים את המסופר במקרא.
  - הלומד יעמוד על הזיקה של העם לארצו ועל מקורותיה במקרא.
  - הלומד יגלה את הקשר שבין נופי הארץ לשפת המקרא על דימוייה ועל משליה.
6. הלומד ילמד לקרוא במקרא ויקנה כישורים לעיון עצמי בו.
- הלומד ילמד לפרש את הכתובים כפשוטם בעזרת טעמי המקרא הבסיסיים המלמדים על חלוקתו של הפסוק ועל קריאתו הנכונה.

תכנית 70% לעולים החדשים

- תכנית הלימודים מחולקת לשני נושאים עיקריים:
- נושא ראשון: ראשית- בריאת העולם, אבות האומה ועבודות וחירות.
  - נושא שני: עם וארצו- מההתנחלות לשופטים ולמלוכה, עם אחד שתי ממלכות, גאולה ותקומה.

תכנית 30% לעולים חדשים

- בפרק זה שני נושאים:
- המסגרת החוקית של העם ורות- הגיורת הראשונה.
  - בלימוד יש לעמוד על הזיקה בין שני הנושאים.

התפיסה הרעיונית של החוקים: היחס ההומני לאחר, דאגה לחלשים בחברה, קבלה של האחר, צדק ומוסר חברתי וחגי ישראל.

עקרונות אלה באים לידי ביטוי במגילת רות.

הנושאים	הכתובים המקראיים – שאלון ה- 70%
	ראשית
בריאת העולם	בראשית: א', ב', ג', ד', ו' 5 – 22, ט' 1 – 17, י"א 1 – 9
אבות האומה	בראשית: י"ב, י"ז, י"ח, כ"א 1 – 21, כ"ב 1 – 19, כ"ג, כ"ז כ"ח, כ"ט, ל' 1 – 26*, ל"ה 23 – 29*, ל"ז, מ"ד 18 – 34, מ"ה 1 – 16.
עבדות וחירות	שמות: א', ב', ג' 1-14, י"ד 15 – 31
הנושאים	עם וארצו
מההתנחלות לשופטים ולמלוכה	יהושע: א' 1 – 11, ב' שופטים: ב' 6 – 23 שמ"א: א', ח', ט' – י' 1, ט"ז, י"ז 1 – 11, 17 – 20, 32 – 54, כ"ח שמ"ב: ז' 1 – 17
עם אחד שתי ממלכות	מל"א: ג', י"א 1 – 13, 26 – 43, י"ב, כ"א מל"ב: י"ז, כ"ד 8-20, כ"ה ירמיהו: כ"ח ישעיה: א' 1 – 20, ב' 1-4
גאולה ותקומה	עזרא: א' 1-7 יחזקאל: ל"ז 1 – 14 תהילים: קל"ז
הנושאים:	הכתובים המקראיים – שאלון ה- 30%
המסגרת החוקית של העם	שמות: י"ט, כ' 1 – 18 ויקרא: י"ט 1-4, 9 – 18, 32 – 37. דברים: ו' 1 – 15, ט"ז 1 – 20; י"ז 8 – 20
רות – הגיורת הראשונה	רות: א', ב', ג', ד'

לשאלון לדוגמה ניתן לעיין באתר תנ"ך ממלכת. [לחץ כאן](#)

נושאי הלימוד לבחינה בתנ"ך
3 יחידות לימוד (השלמה ל-5 יח"ל)
שאלונים מספר 1381,1382

יחידת הלימוד נשים ומנהיגות במקרא- 1382

מבנה הבחינה:

חלק ראשון: מנהיגות משה ודוד - 48 נקודות

על התלמיד לענות על שלוש מתוך ארבע שאלות, שישאלו מפרקי הלימוד על מנהיגות משה ומנהיגות דוד, 16 נקודות לשאלה

חלק שני: נשים במקרא - 32 נקודות

על התלמיד לענות על שתי שאלות מתוך שלוש, מתוך החומר בתכנית הלימודים. בכל שאלה שני סעיפים ללא בחירה ביניהם.

חלק שלישי: מנהיגות ועוצמה - 20 נקודות.

שאלת חובה :

על התלמיד לענות על השאלה ובה שני סעיפי חובה.

א. מנהיגותם של משה ודוד

נושא **המנהיגות** הוא נושא אוניברסלי, המזמן דיון פורה ועשיר שחושף השקפות עולם והנחות יסוד של המקרא ושל לומדיו. המקרא מאפשר עיון מעמיק בעולמם של שני מנהיגים שסיפוריהם מתפרסים על פני מספר רב של פרקים – משה ודוד. אנו למדים על עלייתם למעמד המנהיג ועל ההתפתחויות שחלו בהם ובמנהיגותם בשנות כהונתם. בחינת המנהיגות של משה ושל דוד דווקא בעתות **משבר** מאפשרת להתבונן בסיפור דרמטי ומעניין במיוחד. משבר מזמן מבחן אמת למנהיג, משום שעליו לפעול נכון בנסיבות שבהן רוב האנשים מאבדים את עשתונותיהם: נחשפים היחסים שבין המנהיג לבין העם, מוערכות ההחלטות שקיבל והוא עצמו נשפט מנקודות מבט שונות.

עיון וניתוח של האירועים שנבחרו ביחידה יחשוף בפני הלומדים את העקרונות ואת קני המידה של המקרא כלפי מנהיגיו; אלה עשויים להיות משמעותיים גם בבואנו לבחון ולהעריך את נושא המנהיגות כיום.

כל אחד משני המנהיגים – משה ודוד – מייצג דפוס הנהגה שונה. כל אחד מהם צמח לתפקידו בשלב אחר בתהליך ההיסטורי של גיבוש העם והתפתחותו. העובדה שהמקרא בחר לספר בהרחבה על מנהיגים אלה מאפשרת ללומדים להכיר אותם במצבים שונים, ובתהליך ההתפתחות שלהם לאורך זמן. כמו כן, ניתן להשוות בין מנהיגים שונים שנקלעו למצב דומה.

משה

משה הוא המנהיג הראשון של בני ישראל. לדמותו קווי דמיון עם מנהיגים מקראיים נוספים, כיהושע ואליהו. על משה הוטלה המשימה ליצור עם מקבוצת עבדים, והוא הנהיג את העם במשך ארבעים שנות הליכה במדבר ובאתגרים שבדרך.

משה, נותן התורה, האדם המקראי הקרוב ביותר לאלוהים, מצא עצמו מטפל גם בתלונות העם העוסקות בצרכים האנושיים הבסיסיים ביותר, כמו צמא ורעב. מתח זה יוצר נסיבות דרמטיות וטעונות.

תלונות העם במדבר מזמנות בדיקה של דרכי ההתמודדות של משה עם משברים, והתבוננות בשינויים שחלו במהלך ארבעים השנה במדבר ביחסו אל העם ואל תביעותיו. משה לא זכה להכניס את עם ישראל לארצו. מנהיגותו המיוחדת התאימה לנסיבות של התגבשות העם במצרים ובמדבר, אך לא למלחמות ולקיום של העם בארצו. סוגיה זו ומות משה חותמים את היחידה ומסכמים אותה.

דוד

מימי שלמה ועד חורבן הבית נתפס דוד כמלך שהלך בדרכי ה'. הוא מהווה את אמת המידה הראויה וכמעט כל מלכי יהודה מושווים אליו. עם זאת, הכתובים המקראיים בספר שמואל אינם מעלימים ואינם מטשטשים את החטאים, המגרעות ורגעי החולשה של דוד. ביחידת לימוד זו נבחרו פרקים היכולים לסייע ללומדים לבחון את דמותו של דוד ברגעי משבר שונים בחייו, לעמוד על היחידה של דמות דוד ולהכיר את מי שאחר-כך נחשב למלך האידיאלי באנושיותו ובמורכבותו.

על הפרקים המסומנים בקו אמצעי חוצה, לא יישאלו שאלות במועד קיץ תשע"ז.

דוד	משה
<u>הופעת מנהיג חדש</u>	<u>מנהיג נולד: מדוע משה זוכה למנהיגות</u>
שמואל א': ט"ז	שמות: ב'-ג'
<u>דוד מול מנהיג מכה</u>	<u>אתגרים ראשונים בהנהגה מול פרעה ומול העם</u>
שמואל א': י"ח	שמות: ה'-ו'
שמואל א': י"ט 8-18	<u>כיצד מתמודד מנהיג מול מצוקות העם</u>
שמואל א': כ"ב 1-4	שמות: ט"ז 1-10
שמואל א': כ"ג 1-18	שמות: ט"ו 22-27
שמואל א': כ"ד	שמות: ט"ז 1-10
<u>כיצד מתואר דוד כראש גדוד?</u>	<u>מנהיג מול אלוהים</u>
שמואל ב': כ"ג 15-17 (// דברי הימים א': י"א 17-19)	שמות: י"ט
שמואל א': ל'	שמות: כ"ד 1-48
<u>עליית דוד למלוכה</u>	שמות: ל"ג 12-23
שמואל ב': א' 17-27, ב' 1-11	<u>מנהיג מתווך ומגן</u>
<u>מלך על כל ישראל בתחילת דרכו</u>	שמות: ל"ב
שמואל ב': ה'	<u>התמודדות משה עם תלונות לאחר שנה במדבר</u>
שמואל ב': ו'	במדבר: י"א 1-22
<u>דוד מול בית שאול; דוד מול בת שאול</u>	<u>ערעור על מנהיגות במדבר: י"ב</u>
יש ללמוד את הכתובים שלהלן בנושא חתך המתייחס ליחסי דוד עם מיכל בת שאול:	<u>מדוע לא זכה משה להיכנס לארץ?</u>
שמואל א': י"ח 6-30	במדבר: כ' 1-13 (ללמוד בהקשר זה את שמות: י"ז 1-7)
שמואל א': י"ט 8-18	דברים: ג' 23-29
שמואל ב': ג' 12-20	<u>אבדן מנהיגות וצמיחת קנאות - מה קורה כשהמנהיגות נחלשת?</u>
שמואל ב': ו'	במדבר: כ"ה
<u>הסכנה שבכוח</u>	<u>מות משה - כיצד סוגרת התורה את סיפור חייו של משה?</u>
שמואל ב': כ"א 1-14	דברים: ל"ד
שמואל ב': י"א	
סיפור זה לא יילמד תוך התייחסות למורכבותו ולעיצובו הספרותי, אלא יצוין כקו פרשת המים בתולדות מלכותו של דוד.	
<u>דוד בחולשתו מול משפחתו</u>	
שמואל ב': י"ג	
<u>דוד בחולשתו ובכניעתו במרד אבשלום</u>	
שמואל ב': ט"ו	
שמואל ב': י"ט 1-9	
<u>המלך בזקנתו</u>	
מלכים א': א'	

ב. נשים במקרא

רוב הדמויות במקרא הן דמויות גבריות. בדרך כלל מקומן של הנשים במקרא איננו בהנהגה, אולם יש להן תפקידים משמעותיים והרי גורל בסיפורים מקראיים שונים. מתוך תפיסה זו של תפקידיהן וייעודיהן המגוונים של נשים במקרא, ומתוך הכרה בעוצמתן הייחודית, נבחרו פרקי תנ"ך שבהם יש לנשים תפקיד מכריע.

נשים רבות במקרא פועלות בעוצמה, בחכמה ובמוסריות יוצאות דופן. ביחידה זו בחרנו סיפורים העוסקים בנשים מצילות חיים, בנשים בעת מלחמה, בנשים הנאבקות על פרי בטן וכן באירוסין, בפיתוי ובאונס. ראוי ללמוד כל סיפור באופן מעמיק תוך תשומת לב למסרי הסיפור ולאמצעים ספרותיים המסייעים בחשיפת מורכבותה של הדמות. בנוסף ללימוד ייחודה של הדמות בסיפור שבתנ"ך, יתוודעו הלומדים לדמויות הנשיות השונות בעזרת מקורות מקראיים וחוץ-מקראיים כגון, מדרשים, מאמרים וכתובים מן המקרא ומן המזרח הקדום העוסקים בנסיבות המתוארות בסיפור. תרומתם של מקורות אלה ללימוד הדמות המקראית עשויה להיות חידוד שאלות הנוגעות לנסיבות הסיפור, פולמוס עם תיאור הדמות כפי שהיא מצטיירת בתנ"ך, הבנת הדמות או הסיפור בהקשרים שונים ועוד.

מפרט התכנים

על הפרקים והנושאים המסומנים בקו אמצעי חוצה, לא יישאלו שאלות במועד קיץ תשע"ז.

הנושא	פרקי הלימוד	מקורות מידע – חובה	מקורות מידע – הרחבה (לא חובה)
סיפור של אירוסין וסיפורה של רבקה	בראשית: כ"ד, כ"ז 19-1	פנינה פלר, צעיפה של תמר, בתוך: שני צעיפים http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=18528 הסעיפים: צעיפה של רבקה ודמותה של רבקה. יעל שמש, רבקה אישה חזקה ללא כוח רשמי, http://www.biu.ac.il/jh/parasha/toldot/shem.html	מנחם פרי, רבקה וחתנה העבד, והקואליציה של אלוהים עם הנשים בסיפור המקראי, אלפיים, 29 (תשס"ו) עמ' 193-278.
אונס? – דינה	בראשית: ל"ד	שיר השירים א' 5-8, ח' 12-5 שיר אהבה שומרי פולחני, "חתן לינה בביתנו" – ש'	מאמר דידיקטי http://mikranet.cet.ac.il/mikra didact/pages/item.asp?item=23782

הנושא	פרקי הלימוד	מקורות מידע – חובה	מקורות מידע – הרחבה (לא חובה)
תמר בת דוד	שמואל ב': י"ג	שפרה, י' קליין, בימים הרחוקים ההם , עמ' 340–341. שמות כ"ב 16–16, דברים כ"ב 22–29, ויקרא י"ח 17, מסכת אבות ה"ט ז', חוקי אשור: סעיפים A-55, 56A-53. <u>על פי חיים נוי, חוקים מן המזרח הקדום ערוכים במקביל לחוקים מן התורה, הוצאת ח' נוי, קריית טבעון, עמ' 56–57.</u> <u>מאיר מלול, קובצי הדינים ואוספים משפטיים אחרים מן המזרח הקדום, חיפה, פרדס הוצאה לאור, תש"ע, 2010, עמ' 207–208.</u>	חיים חיון, ותצא דינה , ירושלים תשע"א, עמ' 16–52. הסבר שיר האהבה השומרי: http://www.rhazy.com/Heb-44-0.htm טריה פיליפ, סיפור אמנון ותמר מאמר דידקטי http://mikranet.cet.ac.il/mikra-didact/pages/item.asp?item=23409
נשים חכמות – אביגיל; האישה החכמה מתקוע; האישה החכמה מאבל בית מעכה	שמואל ב': י"ד 1–21, כ' 1–6, 7, 15–22	גלעד שטראוס, שלוש נשים חכמות בספר שמואל, מגדים כ"א , עמ' 55–60. http://www.herzog.ac.il/tvunot/fulltext/mega21_straus.pdf	אמנון בזק, האישה התקועית האישה מאבל בית מעכה http://10in.in/3/?p=361
מאבל בית מעכה	שמואל א': כ"ה	מאיר שלו, פרטקשן בכרמל, תנ"ך עכשו , תל-אביב, 1985, עמ' 19–23.	אוריאל סימון, אביגיל מונעת את דוד מבוא בדמים, בקש שלום ורדפהו , תל-אביב 2002, עמ' 177–217.
נשים מצילות חיים המיילדות מרים בת פרעה	שמות: א' 15–20, ב'	גילי זיוון, נשים קוראות מבראשית , עמ' 340–346 מצוי גם ב': http://mikranet.cet.ac.il/pages/item.asp?item=	- רוני מגידוב, מאמרים דידקטיים על שמות א' http://mikranet.cet.ac.il/mikra-didact/pages/item.asp?item=22416 ב'

הנושא	פרקי הלימוד	מקורות מידע – חובה	מקורות מידע – הרחבה (לא חובה)
רחב	יהושע: ב'	<p>23389 סעיפים "נשים נגד גזרת ההכחדה... ועד סוף סעיף "המרד הנשי..."</p> <p>יאיר זקוביץ ואביגדור שנאן, הזוג המוזר, הרצאה מצולמת עד דקה 35, http://www.youtube.com/watch?v=Gyd8YIGNhyl</p>	<p>http://mikranet.cet.ac.il/mikra/didact/pages/item.asp?item=22417 לאה מזור, "פריין ונשים בעיצוב ראשית ישראל במצרים, עיון ספרותי רעיוני בשמות א-ב", מסכת (ז'), תשס"ח, 2007, עמ' 9-28.</p>
אישה מול הממסד – רצפה בת איה	שמואל ב': כ"א 1-14	<p>כל הקיץ ישבה רצפה בת איה / ש' שפרה, בתוך מלכה שקד, לנצח אנגנר – אנתולוגיה, תל-אביב, 2005, עמ' 467-468.</p>	<p>מאמר דידיקטי http://mikranet.cet.ac.il/mikra/didact/pages/item.asp?item=23771</p>
נשים בעת מלחמה – דבורה יעל ואם סיסרא	שופטים: ד'-ה'	<p>זקוביץ ושנאן, "מה אירע באוהלה של יעל", לא כך כתוב בתנ"ך, תל אביב 2004, עמ' 223-229.</p>	
עקרות ומאבק על ואימהות – תמר (ויחודה)	בראשית: ל"ח	<p>דברים: כ"ה 5-10 ויקרא: י"ח 15 חוקי אשור: סעיפים A33 A43 חיים נוי, חוקים מן המזרח הקדום ערוכים במקביל לחוקים מן התורה, הוצאת ח' נוי, קריית טבעון, עמ' 113-114. מאיר מלול, קובצי הדינים ואוספים משפטיים אחרים מן המזרח הקדום, חיפה, פרדס הוצאה לאור, תש"ע, 2010, עמ' 196-197, 201.</p>	<p>עינת רמון, "לב הארי של תמר", קוראות מבראשית, תל-אביב 1999, עמ' 293-300.</p>
אשת מנוח	שופטים: י"ג		<p>סימון, וילך מנוח אחרי אשתו http://www.daat.ac.il/daat/tanach/rishonim/simon1-1.htm זקוביץ ושנאן, לא כך כתוב בתנ"ך, תל אביב, 2004, עמ'</p>

מקורות מידע – הרחבה (לא חובה)	מקורות מידע – חובה	פרקי הלימוד	הנושא
173–179.			האישה הגדולה משונם
גילי זיוון, השיעור שנתנה השונמית לאלישע... ולנו http://merkazherzog.org.il/article/73 אלחנן סמט על הפרק, שיעורים 22–27 http://www.etzion.org.il/vbm/=search_results.php?subject=פרקי+אלישע&koteret=פרקי+אלישע	מלכים ב': ד' 8–37		

יחידת מגילות – סמל שאלון 1381

מגילות

חמש המגילות – שיר השירים, רות, איכה, קהלת ואסתר – כלולות בקובץ כתובים. ספרים אלה משקפים שלב של כתיבה מאוחרת או של עריכה מאוחרת המתבטאת בלשון, בפואטיקה (דרכי הכתיבה) ובעולם האמונות והדעות (המישור הרעיוני). במסורת היהודית מקובל לקרוא את שיר השירים בפסח, את רות בשבועות, את איכה בתשעה באב, את קהלת בסוכות ואת אסתר בפורים.

המגילות שונות זו מזו בלשון, במשמעותן ובסוגן הספרותי:

- מגילת שיר השירים היא אוסף שירי אהבה שגיבוריו הם הרעיה והדוד.
- מגילת רות מספרת בשבחה של רות המואבייה והצטרפותה למשפחה שממנה יצא דוד המלך.
- מגילת איכה היא אוסף של חמש קינות על חורבן ירושלים והמקדש.
- מגילת קהלת נמנית על ספרות החכמה ונקודת המוצא שלה היא ספקנות.
- מגילת אסתר פותחת צוהר לחיי היהודים באימפריה הפרסית ומסבירה את מקור חג הפורים.

מבנה השאלון

בשאלון שני פרקים.

פרק ראשון – (52 נקודות: 2 × 26 נקודות)

בפרק שלוש שאלות ומתוכן יבחר הלומד שתי שאלות (לכל שאלה – 26 נקודות).

בכל שאלה שני סעיפי חובה (לכל סעיף – 13 נקודות).

פרק שני – (48 נקודות: 3 × 16 נקודות)

בפרק חמש שאלות ומתוכן יבחר הלומד שלוש שאלות (לכל שאלה – 16 נקודות).

בכל שאלה שני סעיפי חובה (לכל סעיף – 8 נקודות).

מפרט התכנים

על הפרקים והנושאים המסומנים בקו חוצה לא יישאלו שאלות במועד קיץ תשע"ז.

מקורות מקראיים

• שיר השירים: א', ב', ג', ח'

• רות: א'-ד'

• בראשית: ט"ט-30, 38-ל"ח

• דברים: כ"ג-4-7

• עזרא: ט'

• איכה: ד'

• קהלת: א', ב', ג', י"א, י"ב

• אסתר: א'-ט', י"ז

מקורות חוץ-מקראיים

• שיר השירים

– שירי אהבה מצריים: שירי דודים ממצרים העתיקה, מ' פוקס, שיר הנער ושיר הנערה, הוצאת מאגנס, ירושלים, תשמ"ה, עמ' 50-51 (להיעזר גם בהערות המופיעות בספרו של פוקס).

• קהלת

– עלילות גלגמש, לוח 10: ש' שפרה, י' קליין, בימים הרחוקים ההם, עם עובד, 1996, עמ' 264-265, (עמ' 265 – תשע שורות ראשונות).

• אסתר

– התוספת למגילת אסתר, בתוך: **הספרים החיצוניים**, א' כהנא, הוצאת מקורות, תל אביב, תרצ"ז, עמ' תקמ"ו–תקמ"ט.

קריאת חובה

• שיר השירים

– **מקרא לישראל**, פירוש מדעי למקרא, כרך "שיר השירים", י' זקוביץ, עם עובד, מאגנס-ירושלים: עמ' 31, מסעיף כ"ח – קנוניזציה, ועד עמוד 36, בפסקה המסתיימת ב"פירושו של רמב"ן".

• רות

– י' זקוביץ, **מקראות בארץ המראות**, שיפוט לטובת גיבורו של סיפור הבבואה: **בנות לוט ואביהן במערה; רות ובעז**, הקיבוץ המאוחד, תל אביב, 1995, עמ' 23–27.

– **עולם התנ"ך**, כרך מגילות "מגמת המגילה" עמ' 73–74, "מועד כתיבתה של המגילה", עמ' 74.

• איכה

– **עולם התנ"ך**, כרך מגילות, עמ' 112, "קיונות על חורבן ערי הקודש ומקדשים במזרח הקדום" (23 שורות מראשית הסעיף עד "בערים ובתושביהן"), עמ' 114; מהשורה ה-18, "בדומה לקינה המקראית", ועד לתחתית העמודה הראשונה; "לשיקום ההריסות".

• קהלת

– שרה יפת, "חירות הרוח – משנת קהלת לדורות", בתוך: **ספר מיכאל, בין הזמן הזה לימים ההם**, עורך: אבי שגיא, הוצאת רכס, 2007, עמ' 97–107.

• אסתר

– **מקרא לישראל**, פירוש מדעי למקרא, כרך "אסתר", אדל ברלין, עם עובד, תל-אביב, מאגנס: "מדוע נכתבה מגילת אסתר?", עמ' 3–4; "מגילת אסתר כקומדיה", עמ' 4–9; "אסתר ונשים במקרא", עמ' 40–42; "תוספות למגילת אסתר", עמ' 34–37 (אפשר גם: **התוספות למגילת אסתר**), בתוך: לא כך כתוב בתנ"ך, יאיר זקוביץ ואביגדור שניאן, ידיעות אחרונות, 2004, תל אביב, עמ' 274).

– **אנציקלופדיה עולם התנ"ך**, מגילות, "מרדכי היהודי ואסתר בת דודו", עמ' 85 (הוצאת רביבים). אותו פירוש קיים גם במהדורה חדשה יותר – **עולם התנ"ך**, מגילות "מרדכי היהודי ואסתר בת דודו", עמ' 237 (הוצאת דודזון עתי).

לשאלון לדוגמה ביחידת המגילות [לחץ כאן](#)